ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 15ης Δεκεμβρίου 2010 *

Στην υπόθεση T-427/08,

Confédération européenne des associations d'horlogers-réparateurs (CEAHR), με έδρα τις Βρυξέλλες (Βέλγιο), εκπροσωπούμενη από τον P. Mathijsen, δικηγόρο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης αρχικώς από τους X. Lewis και F. Ronkes Agerbeek, στη συνέχεια, από τους Ronkes Agerbeek και την F. Castilla Contreras,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

υποστηριζόμενης από

τη **Richemont International SA,** με έδρα το Bellevue (Ελβετία), εκπροσωπούμενη από τους J. Ysewyn, δικηγόρο, και την H. Crossley, solicitor,

παρεμβαίνουσα,

με αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως C(2008) 3600 της Επιτροπής, της 10ης Ιουλίου 2008, περί απορρίψεως της καταγγελίας που άσκησε η προσφεύγουσα στην υπόθεση COMP/E-1/39097,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους O. Czúcz (εισηγητή), πρόεδρο, I. Labucka και K. O'Higgins, δικαστές,

γραμματέας: K. Pocheć, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 3ης Φεβρουαρίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως

1 Η προσφεύγουσα, Confédération européenne des associations d'horlogers-réparateurs (CEAHR) [Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία των επαγγελματικών ενώσεων των επισκευαστών ωρολογίων], είναι μη κερδοσκοπική ένωση συσταθείσα από επτά εθνικές ενώσεις έξι κρατών μελών οι οποίες εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ανεξάρτητων επισκευαστών ωρολογίων.

2 Στις 20 Ιουλίου 2004, η προσφεύγουσα υπέβαλε καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά διαφόρων επιχειρήσεων, μεταξύ των οποίων η παρεμβαίνουσα, οι οποίες ασκούν δραστηριότητες στον τομέα κατασκευής ωρολογίων (στο εξής: κατασκευαστές ελβετικών ωρολογίων), με την οποία κατήγγειλε την ύπαρξη συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ τους και ανέφερε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως η οποία απορρέει από την άρνηση των κατασκευαστών αυτών να συνεχίσουν να προμηθεύουν ανταλλακτικά στους ανεξάρτητους κατασκευαστές ωρολογίων.

3 Με έγγραφο της 28ης Απριλίου 2005, η Επιτροπή γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα την προσωρινή της θέση όσον αφορά την καταγγελία (στο εξής: προσωρινή θέση). Ανέφερε ότι, κατόπιν της έρευνάς της, δεν βρήκε κανένα στοιχείο το οποίο να αποδεικνύει την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής ή συμφωνίας μεταξύ των παραγωγών ωρολογίων πολυτελείας. Επιπλέον, θεώρησε ότι δεν υφίστατο διαφορετική αγορά των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως, αλλά ότι η παροχή των υπηρεσιών

αυτών ήταν χαρακτηριστικό στοιχείο της αγοράς ωρολογίων πολυτελείας, η οποία ήταν πολύ ανταγωνιστική. Κατά συνέπεια, κατέληξε στο ότι τα εκτεθέντα στην καταγγελία πραγματικά περιστατικά δεν παραβαίνουν τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ.

4 Με έγγραφο της 20ής Ιουλίου 2005, η προσφεύγουσα κατέθεσε στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις της σε απάντηση της προσωρινής θέσεως, με τις οποίες εξακολουθούσε να υποστηρίζει ότι η άρνηση των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων να συνεχίσουν να προμηθεύουν ανταλλακτικά αποτελεί παράβαση των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού.

5 Με έγγραφο της 13ης Δεκεμβρίου 2007, η Επιτροπή πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 773/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη διεξαγωγή από την Επιτροπή των άρθρων 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ] (ΕΕ L 123, σ. 18), μετά την εξέταση των πραγματικών και των νομικών στοιχείων που προέβαλε η προσφεύγουσα με την καταγγελία της και με τις άλλες παρατηρήσεις της, εμμένει στο προκαταρκτικό της συμπέρασμα κατά το οποίο δεν υπήρχε επαρκές κοινοτικό συμφέρον για τη συνέχιση της έρευνας επί των προβαλλομένων παραβάσεων. Με το από 30 Ιανουαρίου 2008 έγγραφο, η προσφεύγουσα απάντησε στο έγγραφο της Επιτροπής παραμένοντας στην αρχική της θέση.

6 Στις 10 Ιουλίου 2008, η Επιτροπή θέσπισε την απόφαση C(2008) 3600, με την οποία απέρριψε την καταγγελία επικαλούμενη την έλλειψη επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος για τη συνέχιση της έρευνας επί των προβαλλόμενων παραβάσεων (στο εξής: προσβαλλομένη απόφαση).

7 Η Επιτροπή στήριξε το συμπέρασμα αυτό ως προς την έλλειψη επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος επί τεσσάρων βασικών παρατηρήσεων.

8 Πρώτον, η Επιτροπή ανέφερε ότι η καταγγελία αφορούσε μόνο μια αγορά ή τμήμα αγοράς περιορισμένης κλίμακας και, επομένως, η οικονομική της σημασία ήταν επίσης περιορισμένη (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 8).

9 Δεύτερον, η Επιτροπή προσέθεσε ότι, βάσει των πληροφοριών που είχε στη διάθεσή της, δεν μπορούσε να συναγάγει την ύπαρξη αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμπράξεως ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων και, ειδικότερα, ήταν απίθανο τα συστήματα επιλεκτικής διανομής που είχαν θέσει σε λειτουργία να μην καλύπτονται από την απαλλαγή ανά κατηγορία που χορηγήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2790/1999 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, [ΕΚ] σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών (ΕΕ L 336, σ. 21) (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 43).

10 Τρίτον, η Επιτροπή ανέφερε ότι εξέτασε την πρωτογενή αγορά ωρολογίων πολυτελείας και γοήτρου, καθώς και δύο αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση, ήτοι την αγορά ανταλλακτικών και παροχής υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων πολυτελείας και γοήτρου, και κατέληξε στο prima facie συμπέρασμα ότι οι δύο αυτές αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση δεν συνιστούν διακριτές αγορές και, επομένως, δεν υφίσταται προφανώς καμιά δεσπόζουσα θέση, οπότε το ζήτημα της υπάρξεως καταχρήσεως είναι αλυσιτελές (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 44).

11 Τέταρτον, η Επιτροπή επισήμανε ότι, λαμβανομένης υπόψη της εκτιμήσεώς της όσον αφορά τις προβαλλόμενες παραβάσεις, προκύπτει ότι, ακόμα και στην περίπτωση χορηγήσεως συμπληρωματικών μέσων για την εξέταση της καταγγελίας, παραμένει αμελητέα η πιθανότητα να στοιχειοθετηθεί παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού, έτσι ώστε η χορήγηση αυτή θα ήταν δυσανάλογη (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφοι 8 και 45). Προσέθεσε ότι, εν πάση περιπτώσει, σε περίπτωση κατά την οποία αποδειχθούν οι παραβάσεις των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, οι αρχές ανταγωνισμού ή τα εθνικά δικαστήρια που έχουν αρμοδιότητα εφαρμογής των άρθρων

81 ΕΚ και 82 ΕΚ, ενδείκνυνται προφανώς για να εξετάσουν τις παραβάσεις αυτές (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 8).

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

12 Με δικόγραφο προσφυγής που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου [νυν Γενικού Δικαστηρίου] στις 24 Σεπτεμβρίου 2008, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

13 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 27 Ιανουαρίου 2009, η Richemont International ζήτησε να παρέμβει στην παρούσα διαδικασία υπέρ των αιτημάτων της Επιτροπής. Με διάταξη της 30ής Μαρτίου 2009, ο πρόεδρος του τετάρτου τμήματος του Πρωτοδικείου επέτρεψε την παρέμβαση αυτή.

14 Η παρεμβαίνουσα κατέθεσε το υπόμνημά της και οι λοιποί διάδικοι κατέθεσαν τις παρατηρήσεις επ' αυτού εμπροθέσμως.

15 Βάσει εκθέσεως του δικαστή εισηγητή, το Γενικό Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Στο πλαίσιο μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, κάλεσε τα μέρη να απαντήσουν εγγράφως σε ορισμένα ερωτήματα και να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα. Οι διάδικοι απάντησαν στο αίτημα αυτό εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

16 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν σε ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 3ης Φεβρουαρίου 2010. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα ζήτησε να αφαιρεθεί από τη δικογραφία ένα χωρίο της απαντήσεως της Επιτροπής σε γραπτή ερώτηση του Γενικού Δικαστηρίου, προβάλλοντας ότι περιλαμβάνει αυτοτελή προς το υποβληθέν ερώτημα επιχειρηματολογία και η οποία είναι, επιπλέον, νέα σε σχέση με τα επιχειρήματα που προέβαλε

η Επιτροπή με την προσβαλλομένη απόφαση, το υπόμνημα αντικρούσεως και το υπόμνημα ανταπαντήσεως.

17 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα·

— να καταδικάσει την παρεμβαίνουσα στα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε λόγω της παρεμβάσεως.

18 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

19 Η παρεμβαίνουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα στα οποία αυτή υποβλήθηκε.

Σκεπτικό

20 Προς στήριξη της προσφυγής της, η προσφεύγουσα προβάλλει πέντε λόγους. Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως, ο οποίος διαιρείται σε δύο σκέλη, αντλείται, αφενός, από εσφαλμένη εκτίμηση της υπάρξεως κοινοτικού συμφέροντος και, αφετέρου, από παρατυπίες σχετικά με τη διαπίστωση ότι το μέγεθος της αγοράς την οποία αφορά η καταγγελία και, κατά συνέπεια, η οικονομική της σημασία είναι περιορισμένα. Ο δεύτερος λόγος αντλείται από εσφαλμένο καθορισμό της σχετικής αγοράς. Ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος αντλούνται, αντιστοίχως, από παράβαση των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ. Ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως αντλείται από κατάχρηση εξουσίας η οποία συνίσταται σε καθυστερημένη προβολή της ελλείψεως κοινοτικού συμφέροντος, αλλοίωση του περιεχομένου του δικογράφου της προσφυγής, καθώς και έλλειψη αντικειμενικότητας της έρευνας της Επιτροπής.

21 Σημειωτέον ότι η προσφεύγουσα αμφισβητεί την αιτιολογία επί της οποίας βασίζεται το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι δεν υπάρχει επαρκές κοινοτικό συμφέρον για να εξακολουθήσει η εξέταση της καταγγελίας, όχι μόνο με τον πρώτο, αλλά και με τον δεύτερο, τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι είναι χρήσιμο να εξετάσει καταρχάς το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως, περί του μεγέθους της αγοράς, την οποία αφορά η καταγγελία, και της οικονομικής της σημασίας, και να εξετάσει το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως, περί της υπάρξεως επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος, μόνον αφού κρίνει τη βασιμότητα του δευτέρου, του τρίτου και του τετάρτου λόγου.

1. *Επί του μεγέθους της αγοράς την οποία αφορά η καταγγελία και της οικονομικής της σημασίας*

Επιχειρήματα των διαδίκων

22 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή προέβαλε, στην παράγραφο 8 της προσβαλλομένης αποφάσεως, προς στήριξη του συμπεράσματός της ότι δεν υπάρχει επαρκές κοινοτικό συμφέρον για την εξακολούθηση της έρευνας, ότι η καταγγελία αφορούσε μόνον (τμήμα της) αγοράς «περιορισμένης κλίμακας και, κατά συνέπεια, η οικονομική της σημασία [ήταν] επίσης περιορισμένη». Ωστόσο, δεν προσδιόρισε την εν λόγω αγορά, δεν υπολόγισε ποσοτικώς το μέγεθός της και δεν περιέγραψε την οικονομική της σημασία, μη τηρώντας με τον τρόπο αυτόν την υποχρέωσή της αιτιολογήσεως. Ομοίως, η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη το γεγονός, το οποίο επισήμανε η προσφεύγουσα στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, ότι οι ανεξάρτητοι ωρολογοποιοί στα 27 κράτη μέλη θίγονται από την πρακτική των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων, η οποία απειλεί το σύνολο ενός βιοτεχνικού επαγγέλματος υπό εξαφάνιση.

23 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την παρεμβαίνουσα, επισημαίνει ότι η πλήρης ανάλυση και η αιτιολογία της θέσεώς της όσον αφορά την έλλειψη επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος δεν περιλαμβάνονται μόνο στο επικριθέν από την προσφεύγουσα εισαγωγικό μέρος της προσβαλλομένης αποφάσεως, αλλά και σε ολόκληρη την προσβαλλομένη απόφαση, και ειδικότερα στις παραγράφους 12 έως 26. Στις τελευταίες αυτές παραγράφους εκτίθεται σαφώς η πρωτογενής σχετική αγορά (των ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου) και οι αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση (η αγορά των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως των ωρολογίων αυτών και η αγορά ανταλλακτικών για τα ωρολόγια αυτά).

24 Η Επιτροπή προσθέτει ότι η διαπίστωση, η οποία περιέχεται στην παράγραφο 8 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αγορά είναι περιορισμένης κλίμακας και, κατά συνέπεια, η οικονομική της σημασία είναι επίσης περιορισμένη, ενισχύεται από τον

περιλαμβανόμενο στην ίδια παράγραφο ισχυρισμό κατά τον οποίο, από πληροφορίες τις οποίες έλαβε, προκύπτει ότι «οι σχετικές με ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν, από απόψεως σημασίας, αμελητέο μόνο μέρος του συνολικού κύκλου εργασιών, το οποίο συνδέεται με πωλήσεις ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου, ενώ πρέπει να υπομνησθεί ότι [τα εν λόγω ωρολόγια] αντιπροσωπεύουν μόνον ένα συγκεκριμένο τμήμα της συνολικής αγοράς ωρολογίων».

25 Η Επιτροπή προσθέτει ότι η προβαλλομένη έλλειψη αιτιολογήσεως προκύπτει από τη διαφωνία της προσφεύγουσας με τον καθορισμό της σχετικής αγοράς εκ μέρους της Επιτροπής. Κατά την Επιτροπή, οι δύο αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση οφείλουν να εξετασθούν από κοινού με την πρωτογενή αγορά, ήτοι την αγορά των ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 16), με την οποία συνδέονται στενώς. Στην προσβαλλομένη απόφαση αναφέρεται ότι, αφού η πρωτογενής αγορά είναι ανταγωνιστική, οι αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση είναι επίσης ανταγωνιστικές (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 18), οπότε δεν είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί το μέγεθος και η οικονομική σημασία των αγορών παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση, εφόσον οι αγορές αυτές δεν είναι οι μόνες αγορές οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της εκτιμήσεως του ανταγωνισμού. Το γεγονός ότι η προσφεύγουσα διαφωνεί με τον εν λόγω καθορισμό της αγοράς δεν σημαίνει ότι η προσβαλλομένη απόφαση είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη συναφώς.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

26 Κατά τη νομολογία, η Επιτροπή, στην οποία έχει ανατεθεί με το άρθρο 85, παράγραφος 1, ΕΚ η αποστολή να μεριμνά για την εφαρμογή των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, καλείται να καθορίσει και να θέσει σε εφαρμογή την κοινοτική πολιτική ανταγωνισμού της Ένωσης και διαθέτει προς τούτο διακριτική εξουσία κατά την εξέταση των καταγγελιών (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 26ης Ιανουαρίου 2005, Τ-193/02, Piau κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-209, σκέψη 80, και της 12ης Ιουλίου 2007, Τ-229/05, ΑΕΡΙ κατά Επιτροπής, δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 38).

27 Κατά την άσκηση της διακριτικής αυτής ευχέρειας, όταν η Επιτροπή αποφασίζει να ορίσει διαφόρους βαθμούς προτεραιότητας κατά την εξέταση των καταγγελιών των οποίων επιλαμβάνεται, μπορεί όχι μόνο να ορίσει τη σειρά με την οποία θα εξεταστούν οι καταγγελίες, αλλά επίσης να απορρίψει καταγγελία λόγω του ότι δεν υπάρχει επαρκές κοινοτικό συμφέρον για τη συνέχιση της εξετάσεως της υποθέσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Φεβρουαρίου 2001, T-62/99, Sodima κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-655, σκέψη 36· βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Ιανουαρίου 1995, T-5/93, Tremblay κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-185, σκέψεις 59 και 60).

28 Η συναφής διακριτική εξουσία της Επιτροπής δεν είναι εντούτοις απεριόριστη. Πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλα τα νομικά και πραγματικά στοιχεία που είναι λυσιτελή προκειμένου να αποφασίσει για τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί σε καταγγελία. Οφείλει ειδικότερα να εξετάζει προσεκτικά το σύνολο των πραγματικών και νομικών στοιχείων που της γνωστοποιούν οι καταγγέλλοντες (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 2001, C-450/98 P, IECC κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-3947, σκέψη 57 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Ομοίως, υπόκειται σε υποχρέωση αιτιολογήσεως όταν αρνείται τη συνέχιση εξετάσεως καταγγελίας, η αιτιολογία σε αυτή πρέπει να είναι επαρκώς ακριβής και λεπτομερής για να καταστεί δυνατό στο Γενικό Δικαστήριο να ασκήσει αποτελεσματικό έλεγχο επί της ασκήσεως εκ μέρους της Επιτροπής της διακριτικής ευχέρειας να καθορίζει προτεραιότητες (απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Μαρτίου 1999, C-119/97 P, Ufex κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-1341, σκέψεις 89 έως 91, και απόφαση Sodima κατά Επιτροπής, σκέψη 27 ανωτέρω, σκέψεις 41 και 42).

29 Εν προκειμένω, στις παραγράφους 8 και 9 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διαπίστωσε τα εξής:

«8 Ειδικότερα, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η καταγγελία αφορά το πολύ (τμήμα) της αγοράς περιορισμένης κλίμακας και, κατά συνέπεια, η οικονομική της σημασία είναι επίσης περιορισμένη. Είναι αληθές ότι, παρά την αποστολή πολλών ερωτηματολογίων στους κατασκευαστές ωρολογίων, ήταν δυσχερής η επίτευξη επακριβών στατιστικών και αριθμητικών στοιχείων περί του μεγέθους των αγορών –πρωτογενών ή δευτερογενών– οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της καταγγελίας. Ωστόσο, σε σχέση με τις πληροφορίες τις οποίες έλαβε η Επιτροπή, προκύπτει αμέσως ότι το μέγεθος των υπηρεσιών μετά την πώληση σχετικά με ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου αντιπροσωπεύουν αμελητέο μόνον τμήμα του συνολικού κύκλου εργασιών ο οποίος συνδέεται με τις πωλήσεις ωρολογίων

πολυτελείας ή γοήτρου, ενώ πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι τα εν λόγω ωρολόγια αντιπροσωπεύουν μόνον ένα συγκεκριμένο τμήμα της συνολικής αγοράς ωρολογίων. Επιπλέον, ακόμη, η prima facie εκτίμηση των επιχειρημάτων της καταγγέλλουσας δεν παρέσχε αξιόπιστες πληροφορίες βάσει των οποίων δύναται να συναχθεί ότι, στο εν λόγω στάδιο, υπάρχουν πιθανές παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού στην υπό κρίση υπόθεση. Είναι επίσης απίθανο να διαπιστωθούν παραβάσεις μετά τη χορήγηση περισσότερων μέσων για έρευνα. Τέλος, ακόμα και αν είναι δυνατό να στοιχειοθετηθούν παραβάσεις στην υπό κρίση υπόθεση, οι αρχές ή τα εθνικά δικαστήρια ενδείκνυνται προφανώς για να διεξαγάγουν την έρευνα και να εξετάσουν τέτοιες παραβάσεις. Έχουν την εξουσία και την υποχρέωση να εφαρμόζουν τα άρθρα 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ].

9 Κατά συνέπεια, υπό το πρίσμα των προηγηθεισών παρατηρήσεων, είναι προφανώς δυσανάλογο να διατεθούν οι περιορισμένοι πόροι της Επιτροπής στην εξακολούθηση της έρευνας επί της υποθέσεως. Επομένως, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η καταγγελία πρέπει να απορριφθεί λόγω της ελλείψεως κοινοτικού συμφέροντος βάσει του περιορισμένου αντικτύπου των δυνατών αποτελεσμάτων των προβαλλομένων παραβάσεων επί της λειτουργίας της κοινής αγοράς, της πολυπλοκότητας της απαιτουμένης έρευνας, και της περιορισμένης πιθανότητας αποδείξεως των παραβάσεων.»

30 Κατά πρώτον, πρέπει να εξετασθεί η αιτίαση της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη το γεγονός, για το οποίο γίνεται λόγος στην καταγγελία, ότι οι πρακτικές που αποτελούν το αντικείμενό της αφορούν όλο το έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

31 Κατ' αρχάς, επισημαίνεται ότι ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας, στην καταγγελία της, όσον αφορά τη γεωγραφική έκταση των σχετικών πρακτικών, δεν αμφισβητήθηκε από την Επιτροπή ούτε με την προσωρινή θέση της ούτε με την προσβαλλομένη απόφαση. Επιπλέον, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή δέχθηκε ότι διέθετε πληροφορίες κατά τις οποίες οι εν λόγω πρακτικές υπήρχαν εντός «πέντε

ή έξι Κρατών μελών» και δεν μπορούσε ούτε να επιβεβαιώσει ούτε να αρνηθεί ότι υπήρχαν και σε άλλα κράτη.

32 Περαιτέρω, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η έκταση της οικείας επικράτειας είναι οπωσδήποτε λυσιτελής για το μέγεθος της αγοράς ή των αγορών τις οποίες αφορά η καταγγελία και για την οικονομική σημασία της αγοράς ή των αγορών αυτών. Εξάλλου, η σημασία του εν λόγω στοιχείου το οποίο προσκόμισε η προσφεύγουσα με την καταγγελία της ενισχύεται, στην υπό κρίση υπόθεση, από το γεγονός ότι επισημαίνει σαφώς ότι η καταγγελία δεν αφορά τοπική αγορά, αλλά αγορά ή αγορές περικλείουσες την επικράτεια, τουλάχιστον, πέντε κρατών μελών, και ενδεχομένως το σύνολο της επικράτειας της Ένωσης.

33 Επομένως, παραλείποντας να αναφέρει το εν λόγω στοιχείο στο πλαίσιο της εκτιμήσεώς της για το μέγεθος της οικείας αγοράς και της οικονομικής της σημασίας, η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωσή της να λάβει υπόψη όλα τα κρίσιμα για την υπόθεση νομικά και πραγματικά στοιχεία και να εξετάσει ενδελεχώς όλα αυτά τα στοιχεία που περιήλθαν στη γνώση της από την προσφεύγουσα (βλ. παρατιθέμενη στη σκέψη 28 ανωτέρω νομολογία).

34 Κατά δεύτερον, πρέπει να εξετασθεί η αιτίαση της προσφεύγουσας η οποία αντλείται από ελλιπή αιτιολογία του συμπεράσματος, το οποίο περιλαμβάνεται στην προσβαλλομένη απόφαση, όσον αφορά το περιορισμένο μέγεθος της αγοράς την οποία αφορά η καταγγελία.

35 Πρώτον, όσον αφορά τον καθορισμό της αγοράς για την οποία γίνεται λόγος στο συμπέρασμα αυτό, επισημαίνεται ότι, όπως παρατηρεί η Επιτροπή, η προσβαλλομένη απόφαση περιλαμβάνει πιο επακριβείς διαπιστώσεις ως προς τις αγορές οι οποίες εξετάσθηκαν, μεταξύ άλλων, στην παράγραφο 15. Η Επιτροπή τόνισε στην παράγραφο αυτή ότι διεξήγαγε την έρευνά της θεωρώντας ότι «η αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου [ήταν] διαφορετική πρωτογενής σχετική αγορά» και, επομένως, «εξέτασε επαρκώς την αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου ως πρωτογενή αγορά, καθώς και δύο αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση –μία

[των υπηρεσιών] επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου και την άλλη των ανταλλακτικών για [τα εν λόγω] ωρολόγια». Από την προσβαλλομένη απόφαση προκύπτει επίσης ότι η Επιτροπή είχε ως αφετηρία την υποθετική περίπτωση ότι οι δύο αγορές υπηρεσιών μετά την πώληση δεν συνιστούν ανεξάρτητες σχετικές αγορές, αλλά πρέπει να ληφθούν υπόψη από κοινού με την πρωτογενή αγορά, δηλαδή την αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου.

36 Συναφώς, η Επιτροπή ισχυρίστηκε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, απαντώντας σε ερώτημα του Γενικού Δικαστηρίου, ότι η διαπίστωσή της περί του περιορισμένου μεγέθους (του τμήματος της) αγοράς η οποία αποτελεί αντικείμενο της καταγγελίας αφορούσε την αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου, διότι οι κατασκευαστές των ελβετικών ωρολογίων τους οποίους αφορά η καταγγελία παράγουν αποκλειστικώς τέτοια ωρολόγια.

37 Ωστόσο, καταρχάς, επισημαίνεται ότι, στην παράγραφο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι, κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η καταγγελία αυτής αφορούσε περιορισμό του ανταγωνισμού «στην αγορά της επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων».

38 Ακολούθως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η δεύτερη περίοδος της παραγράφου 8 της προσβαλλομένης αποφάσεως κάνει λόγο για διάφορες αγορές τις οποίες αφορά η καταγγελία, ενώ η Επιτροπή διευκρινίζει στην απόφαση αυτή ότι «ήταν δυσχερής η πραγματοποίηση στατιστικών και η συλλογή επακριβών αριθμητικών στοιχείων όσον αφορά το μέγεθος των –πρωτογενών ή δευτερογενών– αγορών οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της καταγγελίας». Το στοιχείο αυτό αντιβαίνει στη χρήση του ενικού αριθμού στην πρώτη περίοδο της ίδιας παραγράφου, κατά την οποία «η καταγγελία αφορά το πολύ ένα (τμήμα) της αγοράς περιορισμένης κλίμακας».

39 Επομένως, είναι αδύνατο, για το Γενικό Δικαστήριο, να κρίνει με βεβαιότητα αν η διαπίστωση της Επιτροπής ως προς το περιορισμένο μέγεθος της σχετικής αγοράς ή των σχετικών αγορών αφορά την αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου, την αγορά των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως των ωρολογίων αυτών ή και τις δύο αγορές.

40 Δεύτερον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσβαλλομένη απόφαση δεν περιέχει αριθμητικά δεδομένα ή εκτιμήσεις ως προς το μέγεθος των αγορών αυτών, ούτε εξάλλου ως προς το μέγεθος της αγοράς ωρολογίων γενικώς ή της αγοράς των ανταλλακτικών αυτών. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή βασίζει το συμπέρασμά της ότι η αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου και/ή η αγορά των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως των ωρολογίων αυτών είναι περιορισμένης κλίμακας επί του μοναδικού επιχειρήματος ότι η αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου είναι πιο περιορισμένη από την αγορά των ωρολογίων γενικώς και το μέγεθος της αγοράς παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση των ωρολογίων αυτών είναι περισσότερο περιορισμένο από το μέγεθος της αγοράς ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου.

41 Ωστόσο, εφόσον δεν υπάρχει κανένα απόλυτο στοιχείο αναφοράς, το οποίο μπορεί να αποτελούνταν, μεταξύ άλλων, από αριθμητικά στοιχεία και εκτιμήσεις περί του μεγέθους τουλάχιστον μιας από τις αγορές αυτές, τα μόνα στοιχεία τα οποία αφορούν τα σχετικά μεγέθη των εν λόγω αγορών, της μιας σε σχέση με της άλλης, δεν επιτρέπουν στο Γενικό Δικαστήριο να κρίνει την ακρίβεια της διαπιστώσεως ότι η καταγγελία αφορά το πολύ μια αγορά περιορισμένης κλίμακας και, επομένως, η οικονομική σημασία της εν λόγω αγοράς είναι επίσης περιορισμένη.

42 Περαιτέρω, η Επιτροπή δέχθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η εν λόγω διαπίστωση δεν βασίζεται σε επακριβή αριθμητικά στοιχεία.

43 Επομένως, η Επιτροπή αιτιολόγησε ελλιπώς τον ισχυρισμό της ότι η καταγγελία αφορά το πολύ (ένα τμήμα της) αγοράς περιορισμένης κλίμακας και, κατά συνέπεια, η οικονομική της σημασία είναι επίσης περιορισμένη.

44 Οι λοιπές παρατηρήσεις που μνημονεύονται ρητώς από την Επιτροπή στην προσβαλλομένη απόφαση και προεβλήθησαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δεν μπορούν να αναιρέσουν το ως άνω συμπέρασμα.

45 Πρώτον, η παρατήρηση της Επιτροπής, στην παράγραφο 8 της προσβαλλομένης αποφάσεως, όσον αφορά τις δυσχέρειες συλλογής στοιχείων σχετικά με το μέγεθος των αγορών που αποτελούν το αντικείμενο της καταγγελίας δεν μπορεί να στηρίξει τη θέση της. Συγκεκριμένα, κανένας κανόνας δικαίου δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να αποφαίνεται περί του μεγέθους της αγοράς ή των αγορών που αποτελούν το αντικείμενο της καταγγελίας. Αντιθέτως, εφόσον αποφάσισε να κάνει χρήση της διαπιστώσεως ότι «η καταγγελία αφορά το πολύ (ένα τμήμα της) αγοράς περιορισμένης κλίμακας και, κατά συνέπεια, η οικονομική της σημασία [είναι] επίσης περιορισμένη», προκειμένου να δικαιολογήσει τη θέση της όσον αφορά την έλλειψη επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος για τη συνέχιση της εξετάσεως της καταγγελίας, η Επιτροπή είχε την υποχρέωση να αιτιολογήσει επαρκώς τη διαπίστωση αυτή.

46 Δεύτερον, το επιχείρημα της Επιτροπής κατά το οποίο θεώρησε στην προσβαλλομένη απόφαση ότι οι αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση έπρεπε να εξεταστούν από κοινού με την πρωτογενή αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου δεν μπορεί να επηρεάσει την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου, στη σκέψη 43 ανωτέρω, όσον αφορά την ελλιπή αιτιολογία. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δεν κοινοποίησε ούτε αριθμητικά στοιχεία ή εκτιμήσεις όσον αφορά τον συνδυασμό του μεγέθους όλων των αγορών.

47 Τρίτον, η διαπίστωση της Επιτροπής, στην προσβαλλομένη απόφαση, ότι, κατ' ουσίαν, οι αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση είναι ανταγωνιστικές, εφόσον η πρωτογενής αγορά είναι ανταγωνιστική, ουδεμία επιρροή ασκεί στην αιτιολογία της διαπιστώσεώς της σχετικά με το περιορισμένο μέγεθος (του τμήματος) της αγοράς που αποτελεί το αντικείμενο της καταγγελίας, δεδομένου ότι η διαπίστωση ότι το μέγεθος της αγοράς είναι περιορισμένο δεν συνάγεται εκ του ότι είναι ανταγωνιστική αγορά.

48 Επιπλέον, καίτοι είναι αληθές ότι η Επιτροπή θεμελίωσε, εν πολλοίς, το συμπέρασμά της σχετικά με την αμελητέα πιθανότητα στοιχειοθετήσεως των παραβάσεων των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού επί της διαπιστώσεώς της περί της ανταγωνιστικής φύσεως της αγοράς των ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου, εντούτοις, καθώς προκύπτει από την παράγραφο 8 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η διαπίστωση σχετικά με το περιορισμένο μέγεθος (του τμήματος) της αγοράς την οποία αφορά η καταγγελία αποτελεί αυτοτελή λόγο, σε σχέση με τη διαπίστωση αυτή, στην οικονομία της συλλογιστικής της προς απόδειξη της ελλείψεως επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος.

49 Επομένως οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας σχετικά με το περιορισμένο μέγεθος και την περιορισμένη οικονομική σημασία (του τμήματος) της αγοράς η οποία αποτελεί το αντικείμενο της καταγγελίας πρέπει να γίνουν δεκτές. Κατά συνέπεια, συνάγεται ότι η Επιτροπή δεν τήρησε την υποχρέωσή της να λάβει υπόψη όλα τα κρίσιμα νομικά και πραγματικά στοιχεία και να εξετάσει ενδελεχώς το σύνολο των στοιχείων αυτών τα οποία της γνωστοποίησε η προσφεύγουσα, καθώς και την υποχρέωσή της αιτιολογήσεως.

2. *Επί του καθορισμού της σχετικής αγοράς*

Επιχειρήματα των διαδίκων

50 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή εσφαλμένως απέρριψε τον καθορισμό της σχετικής αγοράς τον οποίο προέτεινε με την καταγγελία της και υποστήριξε καθόλη τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, ήτοι της «αγοράς παροχής υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων τα οποία αξίζει να επισκευασθούν».

51 Πρώτον, υποκαθιστώντας την έννοια των «ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου» με εκείνη των «ωρολογίων τα οποία αξίζει να επισκευασθούν», η Επιτροπή τροποποίησε τεχνητώς το περιεχόμενο της καταγγελίας, μεταξύ άλλων, στην παράγραφο 12 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Με τον τρόπο αυτόν, προσπάθησε να μειώσει την εξετασθείσα αγορά σε ένα μικρό μέρος της επίδικης αγοράς, όπερ διευκόλυνε το συμπέρασμά της σχετικά με το αμελητέο μέγεθος της αγοράς ή του τμήματος της οικείας αγοράς. Ο ορισμός της αγοράς ως αυτής των «ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου» δεν ενισχύεται από κανένα προσκομισθέν στην Επιτροπή έγγραφο και είναι αμιγώς εύρημα εκ μέρους της.

52 Δεύτερον, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι η Επιτροπή κάνει μνεία της αγοράς των «προϊόντων» και της «αγοράς ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου», παρά τα στοιχεία που προέβαλε επανειλημμένως η προσφεύγουσα κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας περί του ότι οι ανεξάρτητοι επισκευαστές ωρολογίων δεν έχουν κανένα άμεσο συμφέρον στην εν λόγω αγορά των προϊόντων.

53 Ακολούθως, η Επιτροπή εσφαλμένως εκτίμησε, στις παραγράφους 17 και 18 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αγορά παροχής υπηρεσιών συντηρήσεως και επισκευής δεν αποτελεί «διαφορετική σχετική αγορά», αλλά πρέπει αντιθέτως να «εξετασθεί από κοινού με την πρωτογενή αγορά». Συγχέοντας τις εν λόγω αγορές και προβάλλοντας ότι η αγορά των προϊόντων είναι ανταγωνιστική, η Επιτροπή εσφαλμένως κατέληξε στο ότι υπάρχει ανταγωνισμός και στην αγορά παροχής υπηρεσιών.

54 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί επίσης τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι «η αγορά ανταλλακτικών» για ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου δεν αποτελεί χωριστή σχετική αγορά. Όσον αφορά τις παραγράφους 24 και 25 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η Επιτροπή θεμελίωσε τις δηλώσεις της ότι «η αγορά ανταλλακτικών» δεν είναι η σχετική αγορά, καταρχάς, στο γεγονός ότι οι καταναλωτές μπορούν να στραφούν προς τα δευτερογενή προϊόντα άλλου κατασκευαστή. Πάντως, η υποκατάσταση υφίσταται μόνο στην περίπτωση ανταλλακτικών για τους μηχανισμούς που κατασκευάζει η εταιρία ETA, οι οποίοι περιλαμβάνονται στην πλειοψηφία των ελβετικών ωρολογίων, ακριβώς διότι οι εν λόγω μηχανισμοί,

και τα συμβατά ανταλλακτικά, κατασκευάζονται από διαφορετική επιχείρηση των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων κατά των οποίων στρέφεται η καταγγελία. Αντιθέτως, τα λοιπά ανταλλακτικά διαφέρουν ανάλογα με τον κάθε κατασκευαστή ελβετικών ωρολογίων και δεν υφίσταται καμία υποκατάσταση μεταξύ των ανταλλακτικών που έχουν σχεδιασθεί για ωρολόγια ενός κατασκευαστή και αυτών που έχουν σχεδιασθεί για τα ωρολόγια ενός άλλου. Επομένως, η παροχή υπηρεσιών συντηρήσεως και επισκευής εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την προμήθεια των ανταλλακτικών του οικείου κατασκευαστή, ο οποίος κατέχει με τον τρόπο αυτόν μονοπωλιακή θέση.

55 Τέλος, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον ισχυρισμό της Επιτροπής, για τον οποίο γίνεται λόγος στην παράγραφο 26 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι «η αγορά ανταλλακτικών» δεν είναι σχετική αγορά εάν ο καταναλωτής δύναται να στραφεί σε άλλο πρωτογενές προϊόν. Κατά την προσφεύγουσα, ακόμα και αν ο καταναλωτής δύναται να στραφεί σε άλλη μάρκα στην αγορά ωρολογίων, η Επιτροπή δεν αποδεικνύει ότι ο κύριος ελβετικού ωρολογίου θα στραφεί πράγματι προς άλλη μάρκα, οπότε η επίκληση του στοιχείου αυτού, από την Επιτροπή, στερείται λυσιτέλειας.

56 Πρώτον, η Επιτροπή διατείνεται ότι η έρευνά της απέδειξε ότι οι υπηρεσίες συντηρήσεως και επισκευής καθώς και προμήθειας ανταλλακτικών αποτελούν αγορά παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση διαφορετική από την πρωτογενή αγορά της κατασκευής ωρολογίων.

57 Ακολούθως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, στην παράγραφο 14 της προσβαλλομένης αποφάσεως, εξέθεσε ότι δεν της ήταν δυνατό να καθορίσει επακριβώς την αγορά στηριζόμενη στις πληροφορίες τις οποίες διέθετε. Επομένως, υπέθεσε (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 15), έστω και αν είχε αμφιβολίες συναφώς (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 14), ότι η πρωτογενής αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου αποτελούσε, με τις συναφείς αγορές επισκευής και συντηρήσεως, αφενός, και ανταλλακτικών, αφετέρου, τη σχετική αγορά.

58 Παρά τις δυσχέρειες καθορισμού της αγοράς, η Επιτροπή δεν βρήκε κανένα αποδεικτικό στοιχείο για την ύπαρξη συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των επιχειρήσεων για τις οποίες γίνεται λόγος στην καταγγελία. Διαπίστωσε επίσης ότι οι επιχειρήσεις κατά των οποίων στρέφεται η καταγγελία δεν κατείχαν, συλλογικώς, δεσπόζουσα θέση, λόγω του υφισταμένου μεταξύ τους ανταγωνισμού (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 40). Κατά συνέπεια, θεμιτώς μπορούσε να συναγάγει ότι δεν βρήκε κανένα στοιχείο το οποίο να πιστοποιεί την ύπαρξη παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού σε καμία αγορά, ανεξαρτήτως καθορισμού της αγοράς.

59 Δεύτερον, η Επιτροπή αμφισβητεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι εσφαλμένως διαπίστωσε στην προσβαλλομένη απόφαση ότι η αγορά «υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων» δεν αποτελεί διαφορετική αγορά, αλλά πρέπει να εξετασθεί από κοινού με την πρωτογενή αγορά.

60 Η Επιτροπή μπορούσε νομίμως να στοιχειοθετήσει σχέση μεταξύ της πρωτογενούς αγοράς κατασκευής και πωλήσεως ωρολογίων πολυτελείας και των δύο αγορών παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση (βλ., μεταξύ άλλων, προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 18). Η προσφεύγουσα απλώς εκδηλώνει τη διαφωνία της με την εκτίμηση της Επιτροπής χωρίς να προβάλλει αποδεικτικά στοιχεία ή επιχειρήματα τα οποία να αποδεικνύουν ότι η εκτίμηση αυτή είναι εσφαλμένη.

61 Κατά την Επιτροπή, το συμπέρασμά της στην προσβαλλομένη απόφαση περί της σχετικής αγοράς στηρίζεται στις πληροφορίες τις οποίες προσκόμισε η προσφεύγουσα με την καταγγελία της και στα αποτελέσματα της έρευνάς της. Περαιτέρω, στην προσβαλλομένη απόφαση, αναφέρει συγκεκριμένα στοιχεία περί της σχετικής αγοράς των προϊόντων, ειδικότερα όσον αφορά τις αγορές συντηρήσεως και επισκευής, αφενός, και εξαρτημάτων και ανταλλακτικών, αφετέρου (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφοι 19 έως 26 και υποσημειώσεις 15 και 18 έως 20).

62 Η παρεμβαίνουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή ορθώς κατέληξε, στην παράγραφο 22 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το κόστος για τον πελάτη των υπηρεσιών μετά την πώληση επί της διάρκειας ζωής των ωρολογίων είναι αμελητέο, σε σχέση με το αρχικό κόστος του ωρολογίου, και ο καταναλωτής το θεωρεί ως σχετικώς ασήμαντο στοιχείο στη συνολική τιμή. Από την εμπειρία της παρεμβαίνουσας προκύπτει ότι το κόστος της συντηρήσεως και επισκευής δεν είναι άμεση και πρωταρχική μέριμνα του αγοραστή ενός ωρολογίου. Ομοίως, οι υπηρεσίες μετά την πώληση για ωρολόγια μάρκας υψηλής ποιότητας, οι οποίες είναι πολύ τεχνικές, έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Κάθε ωρολόγιο αποτελείται από πολλά εξαρτήματα και, για κάθε μοντέλο ωρολογίων, τα εν λόγω εξαρτήματα είναι διαφορετικά. Επομένως, η ικανότητα, η εμπειρογνωμοσύνη και τα όργανα που απαιτούνται για την επισκευή του είδους αυτού ωρολογίων έχουν μεγάλη σημασία.

63 Επιπλέον, η παρεμβαίνουσα υποστηρίζει ότι είναι ύψιστης σημασίας, για κάθε μάρκα, να είναι υψηλή η ποιότητα της παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση και των εργασιών επισκευής, εφόσον οι καταναλωτές αντιλαμβάνονται τις εν λόγω υπηρεσίες ως αποτελούσες μέρος της ποιότητας του ωρολογίου. Κατά την εμπειρία της παρεμβαίνουσας, τούτο διασφαλίζεται μόνο με ευρεία κατάρτιση, εξοπλισμό, οδηγίες και έλεγχο που απαιτούν σημαντική επένδυση εκ μέρους της.

64 Επομένως, η παρεμβαίνουσα συντάσσεται με τη θέση της Επιτροπής ότι οι αγορές παροχής υπηρεσιών επισκευής και ανταλλακτικών δεν είναι διαφορετικές αγορές επομένου σταδίου. Αντιθέτως, πρόκειται για παρεπόμενα τμήματα της πρωτογενούς αγοράς, με έντονο ανταγωνισμό, από την οποία εξαρτώνται πλήρως.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

65 Κατά πάγια νομολογία, ο έλεγχος που ασκεί ο δικαστής της Ένωσης επί της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής, που της αναγνωρίζεται στην εξέταση των καταγγελιών, δεν πρέπει να τον οδηγεί να αντικαταστήσει την εκτίμηση της Επιτροπής σχετικά με την ύπαρξη κοινοτικού συμφέροντος με τη δική του, αλλά αποσκοπεί στο να ελεγχθεί αν η επίδικη απόφαση στηρίζεται σε ανακριβή πραγματικά περιστατικά, πάσχει από νομική πλάνη ή από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ή από κατάχρηση εξουσίας (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 14ης Φεβρουαρίου 2001, T-115/99, SEP κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-691, σκέψη 34, και Piau κατά Επιτροπής, σκέψη 26 ανωτέρω, σκέψη 81).

66 Ομοίως, ο ορισμός της επίδικης αγοράς, της οικείας αγοράς ή της σχετικής αγοράς, στο μέτρο που συνεπάγεται πολύπλοκες οικονομικές εκτιμήσεις εκ μέρους της Επιτροπής, μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο περιορισμένου μόνον ελέγχου εκ μέρους του δικαστή της Ένωσης (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 2007, T-201/04, Microsoft κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-3601, σκέψη 482, και της 7ης Μαΐου 2009, NVV κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-151/05, Συλλογή 2009, σ. II-1219, σκέψη 53).

67 Η έννοια της σχετικής αγοράς συνεπάγεται, συγκεκριμένα, ότι είναι δυνατόν να υφίσταται ουσιαστικός ανταγωνισμός μεταξύ των προϊόντων που αποτελούν μέρος της, γεγονός που προϋποθέτει επαρκή βαθμό εναλλαξιμότητας προκειμένου όλα τα προϊόντα που αποτελούν μέρος της ίδιας αγοράς να τυγχάνουν της ίδιας χρήσεως (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 215, σκέψη 38, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Ιανουαρίου 2007, T-340/03, France Télécom κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-107, σκέψη 80). Η εναλλαξιμότητα ή η υποκατάσταση δεν εκτιμάται μόνον από απόψεως των αντικειμενικών χαρακτηριστικών των σχετικών προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά πρέπει να λαμβάνονται επίσης υπόψη οι συνθήκες ανταγωνισμού και η διάρθρωση της ζητήσεως και προσφοράς στην αγορά (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 37, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 2003, T-219/99, British Airways κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-5917, σκέψη 91).

68 Προκύπτει, επίσης, από την ανακοίνωση της Επιτροπής περί του καθορισμού της σχετικής αγοράς για το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού (ΕΕ 1997, C 372, σ. 5, παράγραφος 7) ότι «[η] αγορά των σχετικών προϊόντων περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα και/ή υπηρεσίες που είναι δυνατόν να εναλλάσσονται ή να υποκαθίστανται αμοιβαία από τον καταναλωτή λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και των χρήσεων για τις οποίες προορίζονται».

69 Κατά την ανακοίνωση αυτή, η εκτίμηση της δυνατότητας υποκαταστάσεως της ζητήσεως προϋποθέτει τον καθορισμό του φάσματος των προϊόντων που ο καταναλωτής θεωρεί ότι μπορεί να υποκαταστήσει. Ένας τρόπος καθορισμού των προϊόντων αυτών μπορεί να θεωρηθεί ως διανοητική άσκηση η οποία προϋποθέτει μικρή αλλά διαρκή διαφοροποίηση των σχετικών τιμών και αξιολογεί τις πιθανές αντιδράσεις των πελατών. Με το σημείο 17 της ανακοινώσεως αυτής, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι:

«[Τ]ο ζήτημα που τίθεται είναι το αν οι πελάτες των μερών θα στρέφονταν σε προϊόντα υποκαταστάσεως στα οποία έχουν εύκολη πρόσβαση […] σε περίπτωση μικρής αυξήσεως (από 5 % έως 10 %), αλλά μόνιμης, των σχετικών τιμών των εξεταζόμενων προϊόντων στις οικείες περιοχές. Αν η υποκατάσταση καθιστά ανώφελη την αύξηση των τιμών, λόγω της μείωσης των πωλήσεων που αυτή συνεπάγεται, τα πρόσθετα προϊόντα υποκατάστασης […] ενσωματώνονται στη σχετική αγορά.»

70 Επιπλέον, κατά το σημείο 56 της εν λόγω ανακοινώσεως:

«Υπάρχουν ορισμένοι τομείς στους οποίους η εφαρμογή των αρχών που εκτέθηκαν ανωτέρω απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. Αυτό ισχύει ιδίως όταν εξετάζονται οι πρωτογενείς και δευτερογενείς αγορές, ειδικότερα όταν η συμπεριφορά των επιχειρήσεων σε μία δεδομένη χρονική στιγμή πρέπει να εξετασθεί βάσει του άρθρου [82 ΕΚ]. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό των αγορών είναι η ίδια, δηλαδή πρέπει να εκτιμώνται οι αντιδράσεις των πελατών βάσει των αποφάσεών τους αγοράς σε σχετικές διακυμάνσεις τιμών, λαμβάνοντας όμως επίσης υπόψη όλους τους τυχόν καταναγκασμούς που επιβάλλονται από τις συνθήκες που κυριαρχούν στις συναφείς αγορές. Συσταλτικός ορισμός της αγοράς των δευτερογενών προϊόντων,

παραδείγματος χάρη, των ανταλλακτικών, μπορεί να επιβάλλεται όταν είναι σημαντική η συμβατότητα με το πρωτογενές προϊόν. Τα προβλήματα ανευρέσεως δευτερογενών προϊόντων συμβατών με την ύπαρξη υψηλών τιμών και τη μακρά διάρκεια ζωής των βασικών προϊόντων δύνανται να καταστήσουν αποδοτικές τις σχετικές αυξήσεις των τιμών των δευτερογενών προϊόντων. Διαφορετικός ορισμός της αγοράς δύναται [να επέλθει] αν είναι δυνατή ουσιαστική υποκατάσταση μεταξύ των δευτερογενών προϊόντων ή αν τα χαρακτηριστικά των πρωτογενών προϊόντων [καθιστούν δυνατές] ταχείες και άμεσες απαντήσεις στους καταναλωτές ως προς τις σχετικές αυξήσεις τιμών των δευτερογενών προϊόντων.»

71 Εν προκειμένω, η Επιτροπή ανέφερε ότι, πριν από την πραγματοποίηση της prima facie εξετάσεώς της ως προς την ύπαρξη αντιθέτων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών, οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της καταγγελίας (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφοι 27 έως 42), θεώρησε ότι υφίστατο πρωτογενής αγορά προϊόντων, η αγορά των ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου, και δύο αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση, η αγορά παροχής υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου και η αγορά των ανταλλακτικών των εν λόγω ωρολογίων (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 15). Βάσει της prima facie εξετάσεώς της, θεώρησε ότι οι δύο αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση δεν συνιστούν διαφορετικές αγορές, αλλά πρέπει να εξετασθούν από κοινού με την πρωτογενή αγορά (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 17).

72 Η προσφεύγουσα προβάλλει, κατ' ουσίαν, δύο αιτιάσεις κατά των διαπιστώσεων αυτών. Αφενός, εκτιμά ότι η Επιτροπή εσφαλμένως υποκατέστησε την έννοια των «ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου» με την έννοια των «ωρολογίων τα οποία αξίζει να επισκευαστούν», την οποία είχε χρησιμοποιήσει κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. Αφετέρου, ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή εσφαλμένως θεώρησε ότι η αγορά των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων και «η αγορά ανταλλακτικών» δεν συνιστούν χωριστές αγορές, αλλά πρέπει να εξεταστούν από κοινού με την αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου. Διατείνεται επίσης ότι τα συγκεκριμένα ανταλλακτικά κάθε μάρκας δεν μπορούν να υποκατασταθούν, οπότε κάθε κατασκευαστής κατέχει μονοπωλιακή θέση ως προς τα συγκεκριμένα ανταλλακτικά τα οποία παράγει.

Επί της πρώτης αιτιάσεως, που αντλείται από εσφαλμένη υποκατάσταση της έννοιας των «ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου» με την έννοια των «ωρολογίων τα οποία δύνανται να επισκευασθούν»

73 Πρώτον, όσον αφορά την πρώτη αιτίαση της προσφεύγουσας, επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα ανέφερε, στη σελίδα 5 της καταγγελίας της, ότι το αίτημα περί των ανταλλακτικών υπάρχει μόνο «για τα ακριβά ωρολόγια», δεδομένου ότι, σε περίπτωση δυσλειτουργίας, τα φθηνότερα ωρολόγια θα αντικατασταθούν απλώς με άλλο ωρολόγιο. Δεύτερον, με το από 30 Ιανουαρίου 2008 έγγραφο, η προσφεύγουσα αναφέρει ότι τα ωρολόγια τα οποία αφορά η καταγγελία της έχουν «τιμή ως καινουργή» από 1 500 έως 4 000 ευρώ, ενώ, σύμφωνα με πραγματογνώμονα, για τον οποίο κάνει λόγο η Επιτροπή στην προσωρινή θέση της, η ουσιώδης λειτουργία ενός ωρολογίου, ήτοι η μέτρηση του χρόνου, εκπληρούται πλήρως και επακριβώς με συσκευές των οποίων η τιμή είναι περίπου 25 ευρώ.

74 Ωστόσο, δεδομένου ότι οι τιμές των ωρολογίων τα οποία εμπίπτουν στην κλίμακα που αναφέρει η προσφεύγουσα είναι 60 έως 160 φορές μεγαλύτερες από τις τιμές των φθηνότερων ωρολογίων τα οποία εκπληρούν πάντως την κύρια λειτουργία τους με αξιοπιστία, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτιμώντας ότι τα ωρολόγια τα οποία αφορά η καταγγελία είναι «ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου».

75 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί η πρώτη αιτίαση της προσφεύγουσας.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως, η οποία αντλείται από τη μη χωριστή εξέταση της αγοράς των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων και της αγοράς των ανταλλακτικών

76 Με τη δεύτερη αιτίαση, η προσφεύγουσα επικρίνει το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν εξέτασε την αγορά των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων και την αγορά ή τις αγορές των ανταλλακτικών ως χωριστές σχετικές αγορές, αλλά τις εξέτασε από κοινού με την αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου ως σύνολο. Επιπλέον, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη στην προσβαλλομένη απόφαση το γεγονός ότι τα συγκεκριμένα ανταλλακτικά κάθε μάρκας δεν δύνανται να υποκατασταθούν.

77 Όσον αφορά τις εν λόγω αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση, η Επιτροπή προέβη στις ακόλουθες γενικές διαπιστώσεις στην προσβαλλομένη απόφαση:

«δ) Αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση

(17) Όπως τούτο διευκρινίστηκε στην παράγραφο 15 ανωτέρω, η Επιτροπή εξέτασε δύο αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση: την αγορά της παροχής υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως και την αγορά των ανταλλακτικών, δεδομένου ότι οι δύο αυτές αγορές θεωρούνται ως τυπικά παραδείγματα αγορών παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση. Η prima facie εκτίμηση της καταστάσεως στην πρωτογενή αγορά της παραγωγής και των πωλήσεων ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου καθώς και στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση δεν πρέπει να θεωρηθούν ως διαφορετικές σχετικές αγορές προϊόντων, αλλά πρέπει να εξετασθούν από κοινού με την πρωτογενή αγορά […]

(18) Περαιτέρω, ακόμα και αν υποτεθεί ότι οι εν λόγω αγορές να θεωρηθούν ως διαφορετικές σχετικές αγορές, το γεγονός ότι η πρωτογενής αγορά είναι προφανώς ανταγωνιστική καθιστά μάλλον απίθανη την ύπαρξη τυχόν αντίθετων προς τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων. Ειδικότερα, οι αυξήσεις στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση τείνουν να μην είναι αποδοτικές λόγω του αντικτύπου τους στις πωλήσεις στην πρωτογενή αγορά, εκτός αν υπάρξει μείωση των τιμών στην πρωτογενή αγορά προς αντιστάθμιση των υψηλότερων τιμών στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση. Επομένως, υπάρχουν μεγάλες πιθανότητες ότι ο ανταγωνισμός στην πρωτογενή αγορά διασφαλίζει ανταγωνιστική συνολική τιμή για τη δέσμη προϊόντων και υπηρεσιών στην πρωτογενή αγορά και στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση (ακόμα και αν οι πελάτες δεν στήριξαν την επιλογή τους σε επακριβείς υπολογισμούς του κύκλου ζωής.»

— Επί της εξετάσεως σχετικά με την αγορά ανταλλακτικών

78 Πρέπει καταρχήν να εξεταστεί η διαπίστωση της Επιτροπής ότι η αγορά ανταλλακτικών για ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου δεν αποτελεί χωριστή σχετική αγορά. Συναφώς, η Επιτροπή θεώρησε τα εξής:

«(ii) Εξαρτήματα και ανταλλακτικά για ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου

(23) Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η αγορά παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση των εξαρτημάτων των ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου εξαρτάται προφανώς από την πρωτογενή αγορά των ωρολογίων αυτών με την οποία συνδέεται στενώς. Η διαπίστωση αυτή αντιβαίνει στα συμπεράσματα που αντλεί η [προσφεύγουσα] η οποία θεωρεί ότι η αγορά ανταλλακτικών είναι διαφορετική αγορά εν προκειμένω [...]

(24) Εξάλλου, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η αγορά παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση η οποία συνίσταται σε δευτερογενή προϊόντα (ανταλλακτικά) μάρκας πρωτογενών προϊόντων μπορεί να μην είναι σχετική αγορά σε δύο περιπτώσεις: πρώτον, όταν ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να στραφεί προς τα δευτερογενή προϊόντα άλλου παραγωγού και, δεύτερον, όταν είναι δυνατό να αλλάξει το πρωτογενές προϊόν και, επομένως, να αποφύγει υψηλότερες τιμές στην αγορά της παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση. Εν προκειμένω, είναι πρόδηλον ότι οι καταναλωτές δεν δεσμεύονται χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να στραφούν προς άλλο πρωτογενές ή δευτερογενές προϊόν.

(25) Όσον αφορά τη δυνατότητα να στραφεί κανείς προς τα δευτερογενή προϊόντα άλλου παραγωγού, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η [προσφεύγουσα] δεν παρέσχε διευκρινίσεις με πληρότητα, ακρίβεια και συνοχή ως προς την έκταση και τα όρια της δυνατότητας υποκαταστάσεως των ανταλλακτικών για ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου.

(26) Εντούτοις, όσον αφορά τη δυνατότητα να στραφεί κανείς προς άλλο πρωτογενές προϊόν, οι δυνητικοί αγοραστές ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου είναι απολύτως ελεύθεροι να επιλέξουν μεταξύ των υφισταμένων πολυάριθμων μαρκών ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου οι οποίες ανταγωνίζονται. Οι δε πελάτες, οι οποίοι κατέχουν ήδη τέτοια ωρολόγια, έχουν, καταρχήν, τη δυνατότητα να αλλάξουν πρωτογενές προϊόν, λόγω κυρίως του ότι πλείονα ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου μπορεί να έχουν υψηλή εναπομένουσα αξία σε πολλές αγορές μεταχειρισμένων ωρολογίων και το κόστος που συνδέεται με την αλλαγή δεν συνεπάγεται καμία επένδυση, όπως κατάρτιση, μεταβολή συνηθειών, εγκαταστάσεων, λογισμικού, κ.λπ. όπερ καθιστά την αλλαγή ακόμα ευκολότερη. Κατόπιν των ανωτέρω, προκύπτει ότι οι καταναλωτές έχουν στη διάθεσή τους ευρύ φάσμα δυνατοτήτων να μεταβούν, χωρίς ιδιαίτερα έξοδα, από ένα πρωτογενές προϊόν σε άλλο.»

79 Επομένως, κατά τη γενική διαπίστωση που περιλαμβάνεται στην παράγραφο 24 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η αγορά ανταλλακτικών για τα πρωτογενή προϊόντα συγκεκριμένης μάρκας δύναται να μη συνιστά χωριστή σχετική αγορά σε δύο περιπτώσεις: πρώτον, στην περίπτωση κατά την οποία ο καταναλωτής δύναται να στραφεί στα ανταλλακτικά που κατασκευάζει άλλος κατασκευαστής· δεύτερον, στην περίπτωση κατά την οποία ο καταναλωτής δύναται να στραφεί σε άλλο πρωτογενές προϊόν για να αποφύγει αύξηση των τιμών στην αγορά των ανταλλακτικών.

80 Επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τη γενική αυτή διαπίστωση καθεαυτή. Περαιτέρω, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η εν λόγω διαπίστωση συνάδει με την παρατιθέμενη στη σκέψη 67 ανωτέρω νομολογία και με την ανακοίνωση περί του καθορισμού της επίδικης αγοράς, υπό την προϋπόθεση ωστόσο ότι αποδεικνύεται ότι, σε περίπτωση μέτριας και σταθεράς αυξήσεως των τιμών των δευτερογενών προϊόντων, επαρκής αριθμός καταναλωτών στρέφεται προς άλλα, πρωτογενή ή δευτερογενή, προϊόντα ώστε η αύξηση αυτή καθίσταται μη αποδοτική.

81 Επομένως, πρέπει να εξετασθούν τα στοιχεία, τα οποία προέβαλε η Επιτροπή στην προσβαλλομένη απόφαση, σχετικά με την εφαρμογή του κριτηρίου το οποίο σκοπούσε να θεσπίσει με την παράγραφο 24 της εν λόγω αποφάσεως.

82 Εκ προοιμίου, παρατηρείται ότι, ακόμα και αν, στο υπόλοιπο τμήμα της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή εξέτασε την «αγορά ανταλλακτικών» ως τη μοναδική δευτερογενή αγορά (βλ., ειδικότερα, προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφοι 17 και 23), στην παράγραφο 24 της προσβαλλομένης αποφάσεως, εξέτασε τις καταστάσεις κατά τις οποίες «αγορά [ανταλλακτικών] μιας μάρκας πρωτογενών προϊόντων» μπορεί να μην αποτελεί χωριστή σχετική αγορά.

83 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι παράγραφοι 24 έως 26 της προσβαλλομένης αποφάσεως αφορούν δύο εν μέρει διαφορετικές πτυχές του καθορισμού της σχετικής αγοράς. Πρώτον, πρόκειται για το ζήτημα αν όλα τα ανταλλακτικά για ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου αποτελούν μία μόνον αγορά, ή αποτελούν πλείονες αγορές, εφόσον τα συγκεκριμένα ανταλλακτικά κάθε μάρκας αποτελούν χωριστές αγορές. Τα σχετικά με το ζήτημα αυτό στοιχεία –η δυνατότητα του καταναλωτή να στραφεί στα ανταλλακτικά τα οποία κατασκευάζουν άλλοι κατασκευαστές για να αποφύγει την εφαρμοζόμενη από ένα συγκεκριμένο κατασκευαστή αύξηση τιμών– εξετάζονται από την Επιτροπή στην παράγραφο 25 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Δεύτερον, πρόκειται για το ζήτημα αν η αγορά ανταλλακτικών ή οι πλείονες αγορές ανταλλακτικών οφείλουν να εξετάζονται ως χωριστές σχετικές αγορές ή αν πρέπει να εξετασθούν από κοινού με την πρωτογενή αγορά των ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου, ως μία ενιαία σχετική αγορά. Τα σχετικά με το ζήτημα αυτό στοιχεία –τα οποία αφορούν τη δυνατότητα του καταναλωτή να στραφεί σε άλλο πρωτογενές προϊόν για να αποφύγει αύξηση των τιμών των ανταλλακτικών συγκεκριμένου κατασκευαστή– εξετάζονται από την Επιτροπή στην παράγραφο 26 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

84 Πρώτον, όσον αφορά τη δυνατότητα του καταναλωτή να στραφεί προς τα ανταλλακτικά τα οποία κατασκευάζουν άλλοι κατασκευαστές, επιβάλλεται εκ προοιμίου η διαπίστωση ότι, κατά τη νομολογία και την ανακοίνωση περί του καθορισμού της επίδικης αγοράς, οι οποίες παρατέθηκαν στις σκέψεις 67 έως 70 ανωτέρω, το ζήτημα της υπάρξεως της δυνατότητας αυτής, και, επομένως, το ζήτημα αν πρόκειται για μία μόνον αγορά ανταλλακτικών ή για πλείονες αγορές συγκεκριμένων ανταλλακτικών για κάθε μάρκα, εξαρτάται κυρίως από την ύπαρξη επαρκούς δυνατότητας υποκαταστάσεως των ανταλλακτικών τα οποία κατασκευάζουν οι διάφοροι κατασκευαστές.

85 Συναφώς, από το γράμμα της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή επέλεξε να μη λάβει ρητώς θέση επί της δυνατότητας υποκαταστάσεως των ανταλλακτικών τα οποία κατασκευάζουν οι διάφοροι κατασκευαστές, καθόσον

απλώς διαπίστωσε, στην παράγραφο 25 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι «η [προσφεύγουσα] δεν παρέσχε διευκρινίσεις με πληρότητα, ακρίβεια και συνοχή ως προς την έκταση και τα όρια της δυνατότητας υποκαταστάσεως των ανταλλακτικών για ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου».

86 Η προσέγγιση αυτή αντιβαίνει στην προσωρινή θέση με την οποία η Επιτροπή εξέθεσε ρητώς ότι, γενικώς, δεν υπάρχει δυνατότητα υποκαταστάσεως μεταξύ ανταλλακτικών που ανήκουν σε διάφορες μάρκες, λόγω των διαφορών μεγέθους, σχεδίου και λοιπών παραγόντων. Επομένως, κατά την προσωρινή θέση, οι κατασκευαστές ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου είναι οι μόνοι προμηθευτές συγκεκριμένου φάσματος ανταλλακτικών για τις μάρκες τους.

87 Ομοίως, η παρεμβαίνουσα δήλωσε ότι τα εξαρτήματα κάθε ωρολογίου είναι διαφορετικά και μεγάλο μέρος των ανταλλακτικών για τα ωρολόγιά της δεν είναι εναλλάξιμα με τα ανταλλακτικά τα οποία κατασκευάζουν άλλοι κατασκευαστές, λόγω μη συμβατότητας με τα πρωτογενή προϊόντα.

88 Επιπλέον, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η προσφεύγουσα προσκόμισε, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, αντίγραφα της αποφάσεως των ελβετικών αρχών ανταγωνισμού στην υπόθεση ETA SA Manufacture horlogère suisse (*Recueil des décisions et communications des autorités suisses de concurrence,* 2005/1, σ. 128) και της από 12 Ιουλίου 2002 προσωρινής θέσεως της ολλανδικής αρχής ανταγωνισμού σχετικά με παρεμφερή καταγγελία της κατατεθείσας από την προσφεύγουσα στην Επιτροπή καταγγελίας. Η ολλανδική αρχή ανταγωνισμού θεώρησε ότι «τα ανταλλακτικά των οικείων ωρολογίων συνδέονται με τη μάρκα και δεν [δύνανται] να υποκατασταθούν», οπότε υφίστανται πλείονες αγορές, ήτοι μία αγορά για τα συγκεκριμένα ανταλλακτικά κάθε μάρκας. Οι ελβετικές αρχές ανταγωνισμού θεώρησαν ότι τα εξαρτήματα των ωρολογίων, τα οποία είναι συμβατά με μια δεδομένη οικογένεια ωρολογίων, δεν δύνανται να υποκατασταθούν με εξαρτήματα συμβατά με άλλες οικογένειες, οπότε τα εξαρτήματα και τα ανταλλακτικά τα οποία κατασκευάζει η ETA ανήκουν σε πλείονες σχετικές αγορές.

89 Ανεξαρτήτως του αν η Επιτροπή έπρεπε να λάβει υπόψη της τα εν λόγω στοιχεία στην προσβαλλομένη απόφαση ή αν τα στοιχεία αυτά δύνανται να αναιρέσουν την εκτίμηση της Επιτροπής, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η δυνατότητα του καταναλωτή να στραφεί προς τα ανταλλακτικά τα οποία κατασκευάζει άλλος κατασκευαστής για να αποφύγει αύξηση των τιμών των ανταλλακτικών ουδόλως στοιχειοθετείται στην προσβαλλομένη απόφαση. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν μπορούσε νομίμως να στηριχθεί στην υποθετική αυτή περίπτωση στο πλαίσιο του καθορισμού της σχετικής αγοράς εν προκειμένω.

90 Εξάλλου, δεν αποκλείεται ότι, αν η Επιτροπή είχε αποφασίσει να λάβει θέση επί της δυνατότητας υποκαταστάσεως των ανταλλακτικών, θα είχε καταλήξει στο συμπέρασμα, μεταξύ άλλων, βάσει της εκτιμήσεώς της με την προσωρινή θέση και των πραγματικών στοιχείων που περιλαμβάνονταν στην απόφαση των ελβετικών αρχών ανταγωνισμού και στην προσωρινή θέση της ολλανδικής αρχής ανταγωνισμού ότι, γενικώς, δεν υφίσταται δυνατότητα υποκαταστάσεως μεταξύ των ανταλλακτικών που ανήκουν σε διαφορετικές μάρκες, οπότε δεν υφίσταται ανταγωνισμός μεταξύ των ανταλλακτικών αυτών, τουλάχιστον όσον αφορά τα συγκεκριμένα ανταλλακτικά κάθε μάρκας.

91 Δεύτερον, πρέπει να εξετασθεί η διαπίστωση της Επιτροπής ότι οι καταναλωτές δύνανται να αποφύγουν την αύξηση της τιμής των ανταλλακτικών στρεφόμενοι προς άλλο πρωτογενές προϊόν.

92 Πρώτον, κατά την προσβαλλομένη απόφαση, η δυνατότητα αυτή υπάρχει ακόμα και αν ο καταναλωτής κατέχει ήδη ωρολόγιο πολυτελείας ή γοήτρου, διότι το ωρολόγιο αυτό δύναται να έχει μεγάλη εναπομένουσα αξία στην αγορά μεταχειρισμένων ωρολογίων. Εξάλλου, η δυνατότητα αυτή διευκολύνεται εκ του ότι δεν συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, καμία κατάρτιση, καμία μεταβολή συνηθειών, καμία εγκατάσταση και κανένα λογισμικό.

93 Καταρχάς, σημειωτέον ότι, λόγω της πολυπλοκότητας της επισκευής και της συντηρήσεως των ωρολογίων, η ζήτηση για τα ανταλλακτικά δεν προέρχεται, καταρχήν, από τους χρήστες των ωρολογίων, αλλά από ειδικούς οι οποίοι παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες. Επομένως, από της απόψεως του καταναλωτή, αύξηση της τιμής των ανταλλακτικών εντάσσεται, συνήθως, στην τιμή των υπηρεσιών αυτών.

94 Στη συνέχεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο της αναλύσεώς της με την οποία κατέληξε στη δυνατότητα του καταναλωτή να στραφεί προς άλλο πρωτογενές προϊόν, ουδόλως έλαβε υπόψη τη διαπίστωσή της, στην παράγραφο 22 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το κόστος της παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση επί της διάρκειας ζωής των ωρολογίων είναι αμελητέο, συγκρινόμενο με το αρχικό κόστος του ωρολογίου πολυτελείας ή γοήτρου, και ο καταναλωτής το θεωρεί ως σχετικώς ασήμαντο στοιχείο της συνολικής τιμής.

95 Συναφώς, από τα έγγραφα που προσκομίσθηκαν κατόπιν αιτήσεως του Γενικού Δικαστηρίου και τις δηλώσεις της παρεμβαίνουσας προκύπτει ότι το συνολικό κόστος των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως των εν λόγω ωρολογίων, κατά τη διάρκεια χρονικού διαστήματος δέκα ετών, παραμένει, για τα περισσότερα μοντέλα, κάτω του 5 % της τιμής αγοράς νέου ωρολογίου. Εξάλλου, σημειωτέον ότι η τιμή των ανταλλακτικών εντάσσεται συνήθως στο κόστος αυτό, οπότε αντιπροσωπεύει ακόμα πιο περιορισμένο ποσοστό της τιμής αγοράς νέου ωρολογίου. Επομένως, η μέτρια αύξηση της τιμής των ανταλλακτικών παραμένει προφανώς αμελητέο ποσό σε σχέση με την τιμή νέου ωρολογίου πολυτελείας ή γοήτρου.

96 Ωστόσο, το στοιχείο αυτό δύναται καθεαυτό να αναιρέσει το κύρος της διαπιστώσεως της Επιτροπής όσον αφορά τη δυνατότητα του καταναλωτή να στραφεί σε άλλο πρωτογενές προϊόν. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δεν αποδεικνύει ότι ο καταναλωτής δύναται ευλόγως να επιλέξει να στραφεί σε άλλο πρωτογενές προϊόν, με σκοπό να αποφύγει αύξηση της τιμής των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως, προκύπτουσα από μέτρια αύξηση της τιμής των ανταλλακτικών, λαμβανομένου

υπόψη ότι η αγορά άλλου πρωτογενούς προϊόντος συνεπάγεται ουσιωδώς μεγαλύτερο κόστος.

97 Η μνεία, εκ μέρους της Επιτροπής, υπάρξεως αγοράς μεταχειρισμένων ωρολογίων δεν αμβλύνει την παράλειψη αυτή στην εκτίμησή της. Η Επιτροπή αναφέρει απλώς, στην παράγραφο 26 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, «καταρχήν, είναι δυνατόν να στραφεί κανείς προς άλλο πρωτογενές προϊόν, κυρίως λόγω του ότι πολλά ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου μπορούν να έχουν μεγάλη εναπομένουσα αξία σε πλείονες αγορές μεταχειρισμένων ειδών».

98 Συναφώς, η Επιτροπή δεν ισχυρίζεται ότι όλα, ή τα περισσότερα, ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου έχουν μεγάλη εναπομένουσα αξία στην αγορά μεταχειρισμένων ωρολογίων. Επομένως, από την προσβαλλομένη απόφαση προκύπτει ότι πώληση ωρολογίου πολυτελείας ή γοήτρου σε εύλογη τιμή στην αγορά μεταχειρισμένων ωρολογίων είναι απλώς ένα ενδεχόμενο. Επιπλέον, η Επιτροπή ουδόλως εξέτασε αν, ακόμα και στην περίπτωση πωλήσεως στην αγορά μεταχειρισμένων ειδών, η απόκλιση μεταξύ της ληφθείσας και της καταβληθείσας για άλλο ωρολόγιο τιμής –και επομένως η προκύπτουσα από την αλλαγή ωρολογίου ζημία την οποία υφίσταται ο καταναλωτής– παραμένει μικρότερη από το ποσόν το οποίο θα μπορούσε να αποταμιευθεί αποφεύγοντας, με τον τρόπο αυτόν, μια μέτρια αύξηση της τιμής ανταλλακτικών συγκεκριμένης μάρκας.

99 Πρέπει να προστεθεί ότι, προκειμένου να πωληθεί ωρολόγιο στην αγορά μεταχειρισμένων ωρολογίων, πρέπει, καταρχήν, να διασφαλισθεί ότι βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Επομένως, καταρχήν, ο καταναλωτής πρέπει να επισκευάσει το ωρολόγιο προτού το πωλήσει, ειδάλλως ο αγοραστής θα υποστεί το κόστος της επισκευής αυτής, το οποίο, ούτως ή άλλως, μετακυλίεται στην τιμή πωλήσεως την οποία θα εισπράξει ο καταναλωτής. Συνεπώς, η άποψη της Επιτροπής ότι ο καταναλωτής μπορεί να αποφύγει αύξηση της τιμής των ανταλλακτικών πωλώντας το ωρολόγιό του στην αγορά μεταχειρισμένων ωρολογίων και αγοράζοντας άλλο ωρολόγιο στερείται κάθε βασιμότητας λόγω του ότι ο καταναλωτής πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να αποδεχθεί την τυχόν αύξηση της τιμής των ανταλλακτικών.

100 Τέλος, η Επιτροπή θεωρεί, στην παράγραφο 26 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το κόστος αλλαγής προς άλλο πρωτογενές προϊόν δεν συνεπάγεται καμία επένδυση όπως κατάρτιση, μεταβολή συνηθειών, εγκαταστάσεων ή λογισμικών, όπερ καθιστά την αλλαγή αυτή έτι ευκολότερη.

101 Επιβάλλεται, συναφώς, να επισημανθεί ότι η Επιτροπή επέλεξε να εξετάσει την αγορά των ανταλλακτικών από της απόψεως του τελικού καταναλωτή (του χρήστη του ωρολογίου). Πάντως, η χρησιμοποίηση του καταναλωτικού αυτού αγαθού δεν συνεπάγεται τυπικώς καμία επένδυση σε καταρτίσεις, μεταβολή συνηθειών, εγκαταστάσεων ή λογισμικών. Επομένως, η Επιτροπή δεν μπορεί βασίμως να θεωρεί ότι το γεγονός ότι οι επενδύσεις αυτές δεν είναι απαραίτητες διευκολύνει την αλλαγή προς άλλο πρωτογενές προϊόν.

102 Βάσει των προεκτεθέντων, συνάγεται ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε, στην παράγραφο 26 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι καταναλωτές οι οποίοι κατέχουν ήδη ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου μπορούν ευλόγως να στραφούν σε άλλο πρωτογενές προϊόν προς αποφυγή της αυξήσεως της τιμής των ανταλλακτικών. Τα στοιχεία που προέβαλε η Επιτροπή υποδεικνύουν μόνο μία αμιγώς θεωρητική δυνατότητα μεταβάσεως σε άλλο πρωτογενές προϊόν, η οποία δεν αρκεί ως απόδειξη για τον καθορισμό της σχετικής αγοράς. Συγκεκριμένα, η δυνατότητα αυτή στηρίζεται στην ύπαρξη πραγματικού ανταγωνισμού, προϋποθέτοντας ότι αρκετοί καταναλωτές θα στραφούν πράγματι προς άλλο πρωτογενές προϊόν, σε περίπτωση μέτριας αυξήσεως της τιμής των ανταλλακτικών, ώστε η αύξηση αυτή θα καταστεί μη αποδοτική (βλ. σκέψεις 67, 69 και 70 ανωτέρω).

103 Δεύτερον, πρέπει να εξετασθούν οι συνέπειες του ισχυρισμού, ο οποίος περιλαμβάνεται στην παράγραφο 26 και στην υποσημείωση 27 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι δυνητικοί αγοραστές ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου μπορούν να επιλέγουν ελευθέρως μεταξύ πλειόνων υφισταμένων μαρκών ωρολογίων πολυτελείας

ή γοήτρου οι οποίες ανταγωνίζονται. Συναφώς, η Επιτροπή εξέθεσε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι τα προβληθέντα στοιχεία, στην προσβαλλομένη απόφαση, όσον αφορά τους καταναλωτές οι οποίοι κατέχουν ήδη τα ωρολόγια, δεν αποτελούν το κύριο έρεισμα του συμπεράσματός της ως προς τον καθορισμό της σχετικής αγοράς. Η Επιτροπή προβάλλει ότι ο λόγος για τον οποίο πρέπει να εξετασθούν από κοινού η πρωτογενής αγορά και οι αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση ως μία ενιαία αγορά («αγορά του συστήματος») είναι ότι οι αυξήσεις τιμών στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση συνεπάγονται τη μετάθεση της ζητήσεως προς τα προϊόντα άλλων κατασκευαστών στην πρωτογενή αγορά, όπερ καθιστά μη αποδοτική την αύξηση αυτή.

104 Επισημαίνεται ότι η συλλογιστική αυτή συνάδει προς τη νομολογία, δεδομένου ότι, στο πλαίσιο καθορισμού της σχετικής αγοράς, η εξέταση δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στα αντικειμενικά χαρακτηριστικά των επίδικων προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τους όρους του ανταγωνισμού και τη δομή της ζητήσεως και της προσφοράς στην αγορά (βλ. σκέψη 67 ανωτέρω).

105 Ωστόσο, από την παρατιθέμενη στη σκέψη 67 ανωτέρω νομολογία και την ανακοίνωση περί του καθορισμού της σχετικής αγοράς προκύπτει ότι, για να εξετασθούν από κοινού η πρωτογενής αγορά και οι αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση, ενδεχομένως ως μία ενιαία «αγορά του συστήματος», πρέπει να αποδειχθεί, στην υποθετική περίπτωση την οποία εξετάζει η Επιτροπή (βλ. σκέψη 103 ανωτέρω), ότι αρκετοί καταναλωτές στρέφονται προς άλλα πρωτογενή προϊόντα όταν υπάρξει μέτρια αύξηση των τιμών των προϊόντων ή υπηρεσιών που ανήκουν στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση για να καταστεί μη αποδοτική η αύξηση αυτή (βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1991, Τ-30/89, Hilti κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1439, σκέψη 75). Με άλλα λόγια, αντιθέτως προς όσα προτείνει η Επιτροπή στην παράγραφο 26 και στην υποσημείωση 27 της προσβαλλομένης αποφάσεως, μόνον η δυνατότητα του καταναλωτή να επιλέξει μεταξύ πλειόνων υφισταμένων μαρκών του πρωτογενούς προϊόντος δεν αρκεί για να θεωρηθεί ως μία μόνον αγορά η πρωτογενής αγορά και οι αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση, αν δεν στοιχειοθετηθεί ότι η επιλογή αυτή ασκείται, μεταξύ άλλων, σε σχέση με τους όρους του ανταγωνισμού στη δευτερογενή αγορά.

106 Πάντως, εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν απέδειξε, στην προσβαλλομένη απόφαση, ότι οι αυξήσεις της τιμής ενός συγκεκριμένου κατασκευαστή στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση έχουν οποιαδήποτε συνέπεια στον όγκο των πωλήσεών του στην πρωτογενή αγορά. Αντιθέτως, τόνισε επανειλημμένως ότι το κόστος των υπηρεσιών συντηρήσεως και επισκευής (στο οποίο περιλαμβάνεται η τιμή των ανταλλακτικών) είναι αμελητέο και ασήμαντο σε σχέση με την καθεαυτή αρχική τιμή του ωρολογίου πολυτελείας ή γοήτρου (βλ. σκέψη 94 ανωτέρω). Κατά τον ισχυρισμό της Επιτροπής, ο οποίος περιλαμβάνεται στην υποσημείωση 27 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το κόστος αυτό παραμένει αμελητέο σε σχέση με την αρχική τιμή ακόμα και αν λαμβάνεται υπόψη όλη η διάρκεια ζωής του προϊόντος, οπότε είναι ελάχιστα πιθανό ότι οι δυνητικοί αγοραστές υπολογίζουν το κόστος αυτό για όλη τη διάρκεια της ζωής του πρωτογενούς προϊόντος. Εξ αυτών, η Επιτροπή συνάγει, στην ίδια υποσημείωση, ότι «ο καταναλωτής δεν θεωρεί το κόστος της παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση ως κριτήριο κατά την επιλογή ενός ωρολογίου».

107 Επομένως, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι καταναλωτές, οι οποίοι κατέχουν ήδη ωρολόγια πολυτελείας ή γοήτρου μπορούν ευλόγως να στραφούν σε άλλο πρωτογενές προϊόν για να αποφύγουν αύξηση της τιμής των ανταλλακτικών, ούτε ότι, γενικώς, η τιμή των ανταλλακτικών επιδρά στον ανταγωνισμό μεταξύ πρωτογενών προϊόντων. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι μέτρια αύξηση της τιμής των ανταλλακτικών από ένα συγκεκριμένο κατασκευαστή μεταθέτει τη ζήτηση προς τα ωρολόγια άλλων κατασκευαστών, καθιστώντας μη αποδοτική την αύξηση αυτή. Επομένως, η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως εξετάζοντας τις εν λόγω αγορές από κοινού, ως αποτελούσες μέρος μίας μόνον αγοράς.

108 Το συμπέρασμα αυτό επιρρωννύεται από το γεγονός ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση των ελβετικών αρχών ανταγωνισμού στην υπόθεση ETA SA Manufacture horlogère suisse, η ETA είναι ο μεγαλύτερος κατασκευαστής εξαρτημάτων και ανταλλακτικών των ελβετικών ωρολογίων –περιλαμβανομένων των ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου. Ωστόσο, η εταιρία αυτή δεν κατασκευάζει ολόκληρα ωρολόγια. Πάντως, κατά τη νομολογία, αν ορισμένοι επιχειρηματίες είναι εξειδικευμένοι και δρουν μόνο στην αγορά της παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση, τούτο αποτελεί καθεαυτό σοβαρή ένδειξη για την ύπαρξη συγκεκριμένης αγοράς (βλ., συναφώς και κατ' αναλογίαν, απόφαση Hilti κατά Επιτροπής, σκέψη 105 ανωτέρω, σκέψη 67).

109 Επομένως, θεωρείται ότι δεν αποκλείεται ότι, ελλείψει της εν λόγω πλάνης, και στην περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή ελάμβανε υπόψη τη διαπίστωσή της, που περιλαμβάνεται στην προσωρινή θέση, ότι γενικώς τα ανταλλακτικά των διαφόρων μαρκών δεν υποκαθίστανται, καθώς και τα στοιχεία που προσκόμισε συναφώς η προσφεύγουσα (βλ. σκέψεις 86, 88 και 89 ανωτέρω), θα είχε καταλήξει ότι υπάρχουν χωριστές σχετικές αγορές αποτελούμενες από τα συγκεκριμένα ανταλλακτικά κάθε μάρκας, σε συνάρτηση με τη δυνατότητα υποκαταστάσεώς τους.

— Επί της εξετάσεως σχετικά με την αγορά υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως

110 Όσον αφορά την αγορά των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων, πρέπει να εξετασθεί αν το συμπέρασμα της Επιτροπής, στην παράγραφο 17 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η εν λόγω αγορά δεν πρέπει να αντιμετωπισθεί ως χωριστή σχετική αγορά δικαιολογείται από τις παρατηρήσεις που περιλαμβάνονται στις παραγράφους 19 έως 22 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

111 Στις τελευταίες αυτές παραγράφους, η Επιτροπή ισχυρίστηκε τα εξής:

«(i) Συντήρηση και επισκευή μετά την πώληση

(19) Προκύπτει ότι η φυσική εξέλιξη της αγοράς, η οποία χαρακτηρίζεται από την επανεμφάνιση της ζητήσεως πολύπλοκων μηχανισμών στον τομέα των

ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου, οδήγησε την πλειονότητα των ομίλων που παράγουν τέτοια ωρολόγια να τροποποιήσουν την πολιτική τους και να επιτρέπουν τη συντήρηση και επισκευή των ωρολογίων αυτών μόνον εντός του συστήματός τους επιλεκτικής διανομής. Τα τελευταία είκοσι έτη, οι κατασκευαστές ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου καθιέρωσαν τη συγκεκριμένη αυτή στρατηγική για παροχή υπηρεσιών μετά την πώληση, ο ένας κατόπιν του άλλου, και σε συνάρτηση με την προτεραιότητα που αποδίδει κάθε μεμονωμένος παραγωγός στο τμήμα των προϊόντων πολυτελείας.

(20) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι κατασκευαστές ωρολογίων θεωρούν τη συντήρηση και την επισκευή μετά την πώληση ως παρεπόμενη υπηρεσία της διανομής ωρολογίων, όπερ βεβαιούται, μεταξύ άλλων, από το ποσό των εσόδων των κατασκευαστών ωρολογίων στην εν λόγω αγορά. Το ποσό αυτό δεν είναι σημαντικό και αντιπροσωπεύει αμελητέο μέρος των συνολικών εισπραττομένων εσόδων. Εξάλλου, οι κατασκευαστές ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου αντιλαμβάνονται την εγκατάσταση ενός ομοιογενούς και ενιαίου δικτύου παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση υψηλής ποιότητας ως ουσιώδες στοιχείο καθοριζόμενο από τη ζήτηση της πελατείας, και ως θεμελιώδες συστατικό στοιχείο το οποίο αποτελεί άρρηκτο μέρος της στρατηγικής τους ανταγωνισμού στην πρωτογενή αγορά. Κατά τους κατασκευαστές, το πρωτογενές προϊόν χάνει την αξία του έναντι των πελατών αν η εικόνα του συνδέεται με οποιοδήποτε άλλο πράγμα πλην της υψηλού επιπέδου συντηρήσεως μετά την πώληση, η οποία αποτελεί χαρακτηριστικό της μάρκας, την οποία πραγματοποιούν είτε οι ίδιοι οι κατασκευαστές, είτε σε εγκεκριμένα κέντρα παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση.

(21) Όσον αφορά τους ανεξάρτητους επισκευαστές ωρολογίων, δεν δύνανται προφανώς πάντοτε να πληρούν τα κριτήρια επιλογής στον τομέα της ποιότητας την οποία προβλέπουν οι κατασκευαστές ωρολογίων για τα εγκεκριμένα εργαστήριά τους επισκευής […] Περαιτέρω, σύμφωνα με ορισμένους κατασκευαστές ωρολογίων, μέχρι 30 % των επισκευών που πραγματοποιήθηκαν στα κέντρα τους παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση αφορούν ζημίες προκληθείσες από ακατάλληλες και λανθασμένες επισκευές που πραγματοποίησαν επισκευαστές ωρολογίων οι οποίοι δεν έχουν τις κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες.

(22) Επισημαίνεται επίσης ότι μια άλλη ιδιαιτερότητα του επιδίκου προϊόντος έγκειται στο ότι το κόστος της παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση για τον πελάτη καθόλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός ωρολογίου πολυτελείας ή γοήτρου είναι ελάχιστο σε σχέση με το αρχικό κόστος του ιδίου του ωρολογίου, και, επομένως, ο πελάτης θα το λάβει υπόψη του ως ένα σχετικώς ασήμαντο στοιχείο της τιμής του συνολικού "πακέτου".»

112 Πρώτον, υπενθυμίζεται ότι (βλ. σκέψη 108 ανωτέρω), αν ορισμένοι επιχειρηματίες είναι εξειδικευμένοι και ασκούν δραστηριότητες μόνο στην αγορά που συνδέεται με την πρωτογενή αγορά ή την αγορά της παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση, τούτο αποτελεί καθεαυτό σοβαρή ένδειξη για την ύπαρξη συγκεκριμένης αγοράς.

113 Πάντως, η προσφεύγουσα, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, προέβαλε ότι το γεγονός ότι οι ανεξάρτητοι ωρολογοποιοί, οι οποίοι αποτελούν επάγγελμα, δεν ασκούν δραστηριότητες στην αγορά ωρολογίων, αλλά αποκλειστικά στην αγορά των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων, αποτελεί καθεαυτό ένδειξη για την ύπαρξη χωριστής αγοράς παροχής των εν λόγω υπηρεσιών. Η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη τη σοβαρή αυτή ένδειξη την οποία προέβαλε η προσφεύγουσα.

114 Δεύτερον, παρατηρείται ότι, ακόμα και αν οι περιστάσεις της προκειμένης υποθέσεως είναι πολύ συγκεκριμένες, λαμβανομένου υπόψη ότι πρόκειται, αφενός, για αγορά προϊόντων και, αφετέρου, για αγορά παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση, η Επιτροπή δεν μπορεί να αγνοήσει τη νομολογία περί του καθορισμού της σχετικής αγοράς όταν επιλέγει να λάβει υπόψη την αγορά της παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση από κοινού με την πρωτογενή αγορά, ενδεχομένως ως μία μόνο σχετική αγορά.

115 Πάντως, με εξαίρεση την ένδειξη ότι το κόστος των υπηρεσιών μετά την πώληση είναι ελάχιστο σε σχέση με το αρχικό κόστος ενός ωρολογίου πολυτελείας ή γοήτρου, καμιά από τις παρατηρήσεις που απαριθμεί η Επιτροπή στις παραγράφους 19 έως 22 της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν αφορά τα στοιχεία για τα οποία γίνεται λόγος στην παρατεθείσα στη σκέψη 67 ανωτέρω νομολογία, ούτε, περαιτέρω, τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση περί του καθορισμού της επίδικης αγοράς (βλ. σκέψεις 68 έως 70 ανωτέρω).

116 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή δεν πραγματοποίησε την ανάλυση την οποία έκρινε ως την πλέον χρήσιμη προκειμένου για την αγορά ή τις αγορές των ανταλλακτικών, ήτοι, mutatis mutandis, αυτή που σκοπεί να καθορίσει αν οι καταναλωτές μπορούν να αποφύγουν αύξηση της τιμής των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως στρεφόμενοι σε πρωτογενή προϊόντα άλλων παραγωγών.

117 Τρίτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά την παράγραφο 22 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το κόστος των υπηρεσιών μετά την πώληση είναι ελάχιστο σε σχέση με το αρχικό κόστος του ιδίου του ωρολογίου, και, κατά την υποσημείωση 27 της προσβαλλομένης αποφάσεως, «ο καταναλωτής δεν θεωρεί το κόστος της παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση ως κριτήριο κατά την επιλογή ενός ωρολογίου».

118 Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά και ελλείψει άλλης αποδείξεως στην προσβαλλομένη απόφαση η οποία να λαμβάνει υπόψη τα κριτήρια που θέτει η νομολογία και την ανακοίνωση περί του καθορισμού της επίδικης αγοράς (παρατεθέντα στις σκέψεις 67 έως 70 ανωτέρω), το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι μέτρια αύξηση των τιμών στην αγορά της παροχής υπηρεσιών μεταθέτει τη ζήτηση στην αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου η οποία μπορεί να

καθιστά μη αποδοτική την αύξηση αυτή, ούτε ότι, γενικώς, η τιμή παροχής υπηρεσιών επιδρά στον ανταγωνισμό μεταξύ των πρωτογενών προϊόντων.

119 Επομένως, η Επιτροπή δεν μπορούσε να συναγάγει, δυνάμει των παρατηρήσεων που εξέθεσε στις παραγράφους 19 έως 22 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αγορά των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων δεν αποτελεί διαφορετική σχετική αγορά, αλλ', αντιθέτως, πρέπει να εξετασθεί από κοινού με την αγορά των ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου. Συνεπώς, η Επιτροπή υπέπεσε συναφώς σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως.

120 Εφόσον οι διαπιστώσεις της Επιτροπής, ότι η αγορά παροχής υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων και η αγορά των ανταλλακτικών δεν αποτελούν σχετικές αγορές οι οποίες πρέπει να εξετασθούν χωριστά, ενέχουν πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, πρέπει να εξετασθεί αν, παρά τις εν λόγω πλημμέλειες, η Επιτροπή μπορούσε νομίμως να συναγάγει ότι δεν υφίστατο επαρκές κοινοτικό συμφέρον για την εξακολούθηση της έρευνάς της.

121 Από την προσβαλλομένη απόφαση προκύπτει σαφώς ότι η αμελητέα πιθανότητα υπάρξεως παραβάσεων των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ περιλαμβάνεται μεταξύ των κυρίων λόγων που στηρίζουν το συμπέρασμα της Επιτροπής σχετικά με την έλλειψη του εν λόγω συμφέροντος. Επομένως, πρέπει να εξετασθεί αν ο εσφαλμένος καθορισμός της σχετικής αγοράς μπορεί να έχει συνέπειες στις διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με την πιθανότητα υπάρξεως παραβάσεων των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού.

3. *Επί της παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ*

Επιχειρήματα των διαδίκων

122 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι οι παραγωγοί των ελβετικών ωρολογίων είχαν πράγματι συνάψει συμφωνία για να εξαλείψουν τους ανεξάρτητους επισκευαστές ωρολογίων της κοινοτικής αγοράς παροχής υπηρεσιών συντηρήσεως και επισκευής ωρολογίων, παραβαίνοντας συνεπώς το άρθρο 81 ΕΚ. Εξάλλου, η προσφεύγουσα φρονεί ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη θεωρώντας ότι η πρακτική που συνίσταται στην άρνηση προμήθειας των ανταλλακτικών στους ανεξάρτητους επισκευαστές ωρολογίων αποτελεί σύστημα επιλεκτικής διανομής, το οποίο εμπίπτει στην απαλλαγή ανά κατηγορία του κανονισμού 2790/1999.

123 Όσον αφορά τις παραγράφους 27 και 28 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στις οποίες η Επιτροπή διατείνεται ότι δεν βρήκε καμία απόδειξη για την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η ύπαρξη τέτοιας πρακτικής δεν επισημαίνεται συνήθως με άμεσες αποδείξεις, αλλά με περιστασιακά στοιχεία. Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, η προσφεύγουσα παρουσίασε διάφορες ενδείξεις συναφώς. Επισήμανε, πρώτον, ότι οι περισσότεροι κατασκευαστές ελβετικών ωρολογίων είχαν διακόψει την προμήθεια ανταλλακτικών για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, δεύτερον, ότι το σύνολο σχεδόν των κατασκευαστών κατά των οποίων στρέφεται η καταγγελία ανήκει σε «ομίλους» καλώς οργανωμένων κατασκευαστών και, τρίτον, ότι συναντώνταν όλοι τακτικώς για να εξετάσουν ζητήματα στρατηγικής ως μέλη της Fédération horlogère suisse (FHS) [Ελβετικής ομοσπονδίας ωρολογοποιών]. Πάντως, η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη τα στοιχεία αυτά και απλώς αμφισβήτησε τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία έλαβε πράγματι χώρα η άρνηση των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων να εξακολουθήσουν να παρέχουν ανταλλακτικά (προσβαλλομένη απόφαση, παράγραφος 16). Ακόμα και η αμφισβήτηση αυτή, από την Επιτροπή, είναι αβάσιμη, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα της προσκόμισε έγγραφο στο οποίο γινόταν μνεία της χρονικής εξελίξεως της συγκεντρώσεως των αρνήσεων που αμφισβητήθηκαν σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος.

124 Εν πάση περιπτώσει, κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή εσφαλμένως κατέληξε ότι η εν λόγω πρακτική μπορεί να τύχει εξαιρέσεως της εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, εφόσον δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, όπως διευκρινίζονται στον κανονισμό 2790/1999.

125 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, όπως διευκρίνισε στις παραγράφους 27 και 28 της προσβαλλομένης αποφάσεως, κατά τη διάρκεια της έρευνάς της, δεν βρήκε κανένα αποδεικτικό στοιχείο περί της υπάρξεως εναρμονισμένης πρακτικής ή συμφωνίας μεταξύ των κατασκευαστών ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου. Η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε καμία αξιόπιστη πληροφορία επί της οποίας μπορούσε να στηριχθεί για να αποδείξει παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ. Αντιθέτως, προέκυψε ότι η πρωτογενής αγορά ωρολογίων είναι ανταγωνιστική, όπερ δεν αμφισβήτησε η προσφεύγουσα.

126 Όσον αφορά το έγγραφο, το οποίο προσκόμισε η προσφεύγουσα, σχετικά με τη χρονική εξέλιξη της συγκεντρώσεως των αρνήσεων, η Επιτροπή τονίζει ότι το συνέταξε η ίδια η προσφεύγουσα, χωρίς να διευκρινίζει την πηγή της, και αφορά ένα μόνον κράτος μέλος. Κατά συνέπεια, το εν λόγω έγγραφο έχει αμελητέα αποδεικτική αξία. Εν πάση περιπτώσει, αποδεικνύει τη σταδιακή άρνηση παροχής ανταλλακτικών ωρολογίων από το 1985 έως το 2008, η οποία αντανακλά τη φυσική εξέλιξη της αγοράς.

127 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το σύστημα επιλεκτικής διανομής που προβλέπεται από τους κατασκευαστές ελβετικών ωρολογίων ανταποκρίνεται στις διατάξεις του κανονισμού 2790/1999 και δεν υπάρχει κανένα αποδεικτικό στοιχείο περί της υπάρξεως αντίθετων προς το άρθρο 4, στοιχείο α΄, του εν λόγω κανονισμού πρακτικών. Το γεγονός ότι οι κατασκευαστές ελβετικών ωρολογίων μετέβαλαν πρακτική επιλέγοντας σύστημα επιλεκτικής διανομής βάσει ποιοτικών κριτηρίων προκύπτει πλήρως από τη δυναμική της αγοράς και ανταποκρίνεται στη ζήτηση των καταναλωτών καθώς και στον σκοπό των κατασκευαστών να διασφαλίσουν παροχή καλύτερης ποιότητας υπηρεσιών.

128 Η παρεμβαίνουσα ισχυρίζεται ότι ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας όσον αφορά τη χρονική εξέλιξη της συγκεντρώσεως των αρνήσεων –η οποία εκτείνεται σε περίοδο «δύο περίπου ετών» πριν από την κατάθεση της καταγγελίας– είναι ουσιαστικώς εσφαλμένος.

129 Περαιτέρω, η παρεμβαίνουσα συντάσσεται με τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι η ποιότητα των υπηρεσιών μετά την πώληση τις οποίες παρέχουν οι ανεξάρτητοι επισκευαστές ωρολογίων αποτελεί το αντικείμενο περισσότερων καταγγελιών από ό,τι η ποιότητα των επισκευών που πραγματοποιούνται από εγκεκριμένους λιανεμπόρους ή από τον ίδιο τον κατασκευαστή.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

130 Πρώτον, όσον αφορά την αιτίαση της προσφεύγουσας σχετικά με την ύπαρξη συμπράξεως μεταξύ των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων, επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η διαπίστωση της Επιτροπής, εκτεθείσα στην παράγραφο 28 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε κανένα αποδεικτικό στοιχείο βάσει του οποίου να μπορεί να υποτεθεί η ύπαρξη συμπράξεως ή εναρμονισμένης πρακτικής με σκοπό την εξάλειψη των ανεξάρτητων ωρολογοποιών από την αγορά της επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου, ενέχει παρανομία.

131 Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι από το έγγραφο με τίτλο «εξέλιξη των αρνήσεων» προκύπτει ότι το 1985 μόνον 3 μάρκες αρνήθηκαν την παροχή ανταλλακτικών, το 1990 ο αριθμός αυτός ξεπέρασε τις 5, το 1995 τις 15, το 2000 τις 35, τις 2005 το 38 και, τέλος, το 2008, ο αριθμός αυτός ανερχόταν σε 50.

132 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ακόμα και το έγγραφο αυτό, συνταχθέν από την προσφεύγουσα, τείνει να επιβεβαιώσει τη θέση της Επιτροπής ότι η εξέλιξη της αρνήσεως δεν ήταν αποτέλεσμα συμπράξεως, αλλά συνέχεια αυτοτελών εμπορικών αποφάσεων τις οποίες έλαβαν οι κατασκευαστές των ελβετικών ωρολογίων.

133 Δεύτερον, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι η πρακτική επιλεκτικής διανομής ανταλλακτικών –με συνέπεια την άρνηση παροχής των εν λόγω ανταλλακτικών στους ανεξάρτητους ωρολογοποιούς και την απαγόρευση προς τις επιχειρήσεις που περιλαμβάνονται στο δίκτυο να παρέχουν τα ανταλλακτικά αυτά σε εκτός του δικτύου επιχειρηματίες– είναι πρακτική αντίθετη προς το άρθρο 81 ΕΚ και δεν μπορεί να τύχει της απαλλαγής ανά κατηγορία που χορηγείται από τον κανονισμό 2790/1999.

134 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Σύμφωνα με το άρθρο 81, παράγραφος 3, [ΕΚ] και με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, το άρθρο 81, παράγραφος 1, [ΕΚ] κηρύσσεται ανεφάρμοστο στις συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσοτέρων επιχειρήσεων, καθεμία εκ των οποίων δραστηριοποιείται, για το σκοπό της συμφωνίας, σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής, και που αφορούν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα μέρη μπορούν να προμηθεύονται, να πωλούν ή να μεταπωλούν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες κάθετες συμφωνίες (στο εξής, αποκαλούμενες: “κάθετες συμφωνίες”).

Η εν λόγω απαλλαγή εφαρμόζεται στο βαθμό που οι εν λόγω συμφωνίες περιλαμβάνουν περιορισμούς του ανταγωνισμού που εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου 81, παράγραφος 1, [ΕΚ] “κάθετοι περιορισμοί”.»

135 Κατά το άρθρο 3 του ιδίου κανονισμού, «η απαλλαγή που προβλέπεται από το άρθρο 2 εφαρμόζεται υπό τον όρον ότι το μερίδιο αγοράς που διαθέτει ο προμηθευτής δεν υπερβαίνει το 30 % της σχετικής αγοράς στην οποία πωλεί τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αναφέρονται στη σύμβαση».

136 Επιπλέον, κατά την παράγραφο 94 των κατευθυντηρίων γραμμών επί των κάθετων περιορισμών (ΕΕ 2000, C 291, σ. 1):

«Όταν ένας προμηθευτής παράγει τόσο αρχικό εξοπλισμό όσο και τα ανταλλακτικά και εξαρτήματα για τον εξοπλισμό αυτό, ο προμηθευτής είναι συχνά ο μοναδικός ή ο μεγαλύτερος προμηθευτής στη συγκεκριμένη αγορά ανταλλακτικών και εξαρτημάτων […] Η σχετική αγορά για την εφαρμογή του κανονισμού [2790/1999] μπορεί να είναι η αγορά αρχικού εξοπλισμού, περιλαμβανομένων των ανταλλακτικών, ή μία ξεχωριστή αγορά αρχικού εξοπλισμού και αγορά ανταλλακτικών και εξαρτημάτων, ανάλογα με τα δεδομένα κάθε περίπτωσης, όπως τα αποτελέσματα των σχετικών περιορισμών, τον χρόνο ζωής του εξοπλισμού και το κόστος επισκευής ή αλλαγής.»

137 Στην προκειμένη περίπτωση, στην παράγραφο 33 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή ζήτησε συναφώς τα εξής:

«[...] Όπως τούτο διευκρινίστηκε προηγουμένως, η ανάλυση στην οποία προέβη η Επιτροπή για την παρούσα διαδικασία οδήγησε στο συμπέρασμα ότι η αγορά ανταλλακτικών δεν πρέπει να θεωρηθεί διαφορετική αγορά από την πρωτογενή. Κατά συνέπεια, πρέπει να εκτιμηθεί η ισχύς ενός συγκεκριμένου κατασκευαστή ωρολογίων στην αγορά γενικώς και, ειδικότερα, να ληφθεί υπόψη η θέση του και η ισχύς του στην πρωτογενή αγορά. Για τον λόγο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη ότι κανένας από τους κατασκευαστές ωρολογίων τους οποίους αφορά η καταγγελία δεν κατέχει προφανώς δεσπόζουσα θέση στην πρωτογενή αγορά και δεν έχει μερίδιο αγοράς άνω του 30 %, οι κατασκευαστές αυτοί μπορούν προφανώς να τύχουν της απαλλαγής ανά κατηγορία.»

138 Υπενθυμίζεται ότι δεν αποκλείεται ότι, ελλείψει πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως, η οποία επισημάνθηκε στη σκέψη 107 ανωτέρω, η Επιτροπή κατέληξε στην ύπαρξη χωριστών σχετικών αγορών οι οποίες αποτελούνται από τα ανταλλακτικά κάθε μάρκας, σε συνάρτηση με τη δυνατότητα υποκαταστάσεώς τους.

139 Ωστόσο, η προσβαλλομένη απόφαση δεν περιέχει καμιά απόδειξη ότι το μερίδιο της αγοράς των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων παραμένει χαμηλότερο του 30 % και στις αγορές των ανταλλακτικών κάθε μάρκας.

140 Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν αποκλείεται ότι, ελλείψει πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως, η οποία επισημάνθηκε στη σκέψη 107 ανωτέρω, και αν η Επιτροπή είχε επαναλάβει στην προσβαλλομένη απόφαση τη διαπίστωσή της, η οποία περιλαμβάνεται στην προσωρινή θέση, ότι οι κατασκευαστές ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου είναι οι μόνοι προμηθευτές συγκεκριμένων κατηγοριών ανταλλακτικών για τις δικές τους μάρκες, η Επιτροπή κατέληξε στο ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί η χορηγούμενη με τον κανονισμό 2790/1999 απαλλαγή, λαμβάνοντας υπόψη τη διάταξη του άρθρου 3 του κανονισμού αυτού.

141 Εξάλλου, τονίζεται ότι, στην παράγραφο 43 της προσβαλλομένης αποφάσεως, με τίτλο «Συμπέρασμα», όσον αφορά την αμελητέα πιθανότητα ότι τα συστήματα επιλεκτικής διανομής παραβαίνουν το άρθρο 81 ΕΚ, η Επιτροπή δεν αναφέρει κανένα άλλο στοιχείο πέραν της δυνατότητας εφαρμογής της απαλλαγής ανά κατηγορία δυνάμει του κανονισμού 2790/1999. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι το στοιχείο αυτό έχει συναφώς αποφασιστική σημασία.

142 Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθεί ότι η πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, η οποία επισημάνθηκε στη σκέψη 107 ανωτέρω θίγει και το συμπέρασμα της Επιτροπής όσον αφορά την αμελητέα πιθανότητα υπάρξεως παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ.

4. *Επί της παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ*

Επιχειρήματα των διαδίκων

143 Όσον αφορά τις διαπιστώσεις της Επιτροπής στις παραγράφους 39 έως 42 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή αναγνώρισε, στην προσωρινή της θέση, την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης ή μονοπωλίου κάθε κατασκευαστή ελβετικών ωρολογίων ως προς τα συγκεκριμένα ανταλλακτικά της μάρκας του. Αρνούμενοι να συνεχίσουν να παρέχουν τα ανταλλακτικά, οι εν λόγω κατασκευαστές διέπραξαν κατάχρηση.

144 Κατά την προσφεύγουσα, το γεγονός ότι η αγορά ελβετικών ωρολογίων είναι, κατά την Επιτροπή, ανταγωνιστική αγορά δεν ασκεί επιρροή στους όρους του ανταγωνισμού στην αγορά παροχής υπηρεσιών συντηρήσεως και επισκευής, η οποία πρέπει να θεωρηθεί ως χωριστή σχετική αγορά στην υπό κρίση υπόθεση. Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η εν λόγω αγορά δεν είναι πλέον ανταγωνιστική, πλην ενός δεδομένου βαθμού εναπομένοντος ανταγωνισμού μεταξύ των ανεξάρτητων επισκευαστών ωρολογίων και των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων. Η πρακτική των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων, η οποία συνίσταται στην άρνηση να συνεχίσουν να παρέχουν ανταλλακτικά, αποσκοπούσε στην εξάλειψη και του εναπομένοντος αυτού ανταγωνισμού.

145 Η Επιτροπή τονίζει ότι, κατά την ανάλυσή της, η πρωτογενής αγορά είναι η αγορά των ωρολογίων, από την οποία εξαρτάται απολύτως η δευτερογενής αγορά ανταλλακτικών ωρολογίων. Η αγορά ωρολογίων προκύπτει ότι είναι αρκούντως ανταγωνιστική και κανένα στοιχείο δεν συνηγορεί υπέρ της υπάρξεως συλλογικής δεσπόζουσας θέσης των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων, ούτε κατά μείζονα λόγο υπέρ της υπάρξεως καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως.

146 Η παρεμβαίνουσα υποστηρίζει ότι δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση στην πρωτογενή αγορά. Ομοίως, δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη στοιχειοθέτηση συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

147 Στην παράγραφο 41 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή φρονεί τα εξής:

«[Ό]σον αφορά τις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση, αποδείχθηκε [ότι] είναι προφανώς απίθανο να αποτελούν αγορά η οποία πρέπει εξετασθεί χωριστά, και, κατά συνέπεια, το ερώτημα της κυριαρχίας επί αυτών δεν πρέπει να εξετασθεί χωριστά από την πρωτογενή αγορά.»

148 Στην παράγραφο 44 της προσβαλλομένης αποφάσεως, με τίτλο «Συμπέρασμα», η Επιτροπή υποστηρίζει τα εξής:

«[Η] ανάλυση κατέληξε στο συμπέρασμα, εκ πρώτης όψεως, ότι οι αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση δεν αποτελούν διακριτές αγορές εν προκειμένω, και, προφανώς, δεν υφίσταται δεσπόζουσα θέση, ούτε συλλογική ούτε ατομική, στις εξετασθείσες αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση. Ελλείψει δεσπόζουσας θέσης, καθίσταται αλυσιτελές το ζήτημα της καταχρήσεως.»

149 Όπως παρατηρήθηκε στη σκέψη 109 ανωτέρω, δεν αποκλείεται ότι, ελλείψει πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως, η οποία επισημάνθηκε στη σκέψη 107 ανωτέρω, η Επιτροπή

θεώρησε ότι τα ανταλλακτικά κάθε μάρκας αποτελούν διαφορετικές σχετικές αγορές σε συνάρτηση με τη δυνατότητα υποκαταστάσεώς τους.

150 Επισημαίνεται ότι η προσβαλλομένη απόφαση δεν περιέχει καμιά ανάλυση σχετικά με τη θέση την οποία κατέχουν οι κατασκευαστές ελβετικών ωρολογίων στις αγορές ανταλλακτικών των μαρκών τους. Επομένως, στην προσβαλλομένη απόφαση, η Επιτροπή δεν απέκλινε της διαπιστώσεώς της, η οποία περιλαμβάνεται στην προσωρινή θέση, ότι οι κατασκευαστές ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου ήσαν οι μόνοι προμηθευτές συγκεκριμένων κατηγοριών ανταλλακτικών για τις μάρκες τους, ούτε έλαβε θέση επί του ισχυρισμού της προσφεύγουσας ότι οι κατασκευαστές ελβετικών ωρολογίων κατείχαν δεσπόζουσα θέση στις αγορές των ανταλλακτικών των μαρκών τους.

151 Επομένως, δεν αποκλείεται ότι, αν η Επιτροπή είχε καταλήξει στην ύπαρξη χωριστών σχετικών αγορών, αποτελούμενων από τα ανταλλακτικά κάθε μάρκας, και είχε, επομένως, εξετάσει τη θέση των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων στις εν λόγω αγορές, θα είχε επαναλάβει τη διαπίστωσή της, η οποία περιλαμβάνεται στην προσωρινή θέση, ότι οι κατασκευαστές ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου είναι οι μόνοι προμηθευτές συγκεκριμένων κατηγοριών ανταλλακτικών για τις μάρκες τους. Επομένως, δεν αποκλείεται ότι στοιχειοθέτησε, βάσει αυτού, ότι οι εν λόγω κατασκευαστές κατέχουν δεσπόζουσα θέση, και μάλιστα μονοπώλιο, τουλάχιστον όσον αφορά ορισμένες κατηγορίες ανταλλακτικών τους, που αποτελούν σχετικές αγορές.

152 Δεδομένου ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε, για να καταλήξει στην αμελητέα πιθανότητα της υπάρξεως παραβάσεων του άρθρου 82 ΕΚ, στη μη ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης των κατασκευαστών ελβετικών ωρολογίων, η πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως η οποία διαπράχθηκε στο πλαίσιο καθορισμού της σχετικής αγοράς θίγει και το συμπέρασμα αυτό.

5. *Επί της εκτιμήσεως επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος για τη συνέχιση της έρευνας*

Επιχειρήματα των διαδίκων

153 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι οι ισχυρισμοί της Επιτροπής στην παράγραφο 9 της προσβαλλομένης αποφάσεως, σχετικά με τις περιορισμένες συνέπειες της φερομένης παραβάσεως στη λειτουργία της κοινής αγοράς, την περιπλοκότητα της απαιτούμενης έρευνας και την περιορισμένη πιθανότητα στοιχειοθετήσεως των παραβάσεων, είναι εσφαλμένοι ή, τουλάχιστον, δεν στηρίζονται σε κανένα αποδεικτικό μέσο ή κανένα επιχείρημα. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα φρονεί ότι είναι εσφαλμένος ο ισχυρισμός σχετικά με τις περιορισμένες συνέπειες των φερομένων παραβάσεων, δεδομένης της προοπτικής της εξαλείψεως ενός βιοτεχνικού επαγγέλματος στην Ένωση.

154 Επιπλέον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, στην παράγραφο 14 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή, αναγνωρίζοντας ότι «δεν έχει πεισθεί ότι η αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου είναι η σχετική (πρωτογενής) αγορά στην παρούσα περίπτωση», δέχεται εντούτοις τον ορισμό αυτόν ως βάση της εκτιμήσεώς της. Ομοίως, ελλείψει καθορισμού της σχετικής αγοράς, η Επιτροπή δεν μπορούσε, χωρίς να διαπράξει σφάλμα λογικής, να συναγάγει ότι «δεν [είχε] καμία ένδειξη ότι διαταράσσεται η λειτουργία της αγοράς αυτής».

155 Η Επιτροπή παρέλειψε επίσης να λάβει υπόψη το γεγονός ότι η αντίθετη προς τον ανταγωνισμό προβαλλόμενη συμπεριφορά αφορά όλα τα κράτη μέλη, οπότε ενδείκνυται για να λάβει μέτρα για την αποκατάσταση υγιούς ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Η προσφεύγουσα αναφέρει τη νομολογία η οποία αφορά το ζήτημα αν, παραπέμποντας την καταγγέλλουσα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, η Επιτροπή είχε λάβει υπόψη την έκταση της προστασίας η οποία μπορεί να χορηγηθεί από τα εθνικά δικαστήρια. Ωστόσο, εν προκειμένω, η απόφαση μίας μόνον εθνικής αρχής ή εθνικού δικαστηρίου δεν μπορεί να επιλύσει τις δυσλειτουργίες του ανταγωνισμού,

μεταξύ άλλων, διότι οι μάρκες των ελβετικών ωρολογίων δεν εκπροσωπούνται σε όλα τα κράτη μέλη.

156 Η Επιτροπή παραπέμπει στην απόφαση Ufex κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 28 ανωτέρω (σκέψη 79). Επικαλείται ότι το επαρκές κοινοτικό συμφέρον για τη συνέχιση της έρευνας πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με το κριτήριο της σταθμίσεως των συμφερόντων. Εφαρμόζοντας το κριτήριο αυτό, βασίμως μπορεί να συναγάγει ότι μια καταγγελία δεν έχει επαρκές κοινοτικό συμφέρον ώστε να διεξαχθεί συναφώς έρευνα, τούτο δε βάσει ενός μόνο στοιχείου ή συνδυασμού διαφόρων στοιχείων. Δεδομένου ότι η αξιολόγηση του κοινοτικού συμφέροντος μιας καταγγελίας αποτελεί συνάρτηση των περιστάσεων κάθε συγκεκριμένης περιπτώσεως, δεν πρέπει να περιοριστούν τα κριτήρια εκτιμήσεως τα οποία μπορεί να χρησιμοποιηθούν ούτε, αντιθέτως, να επιβληθεί στην Επιτροπή η αποκλειστική χρήση ορισμένων κριτηρίων.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

157 Κατά πάγια νομολογία, διαπιστώνεται ότι, οσάκις η Επιτροπή αποφασίζει να ορίσει βαθμούς προτεραιότητας κατά την εξέταση των καταγγελιών των οποίων επιλαμβάνεται, μπορεί να αποφασίσει τη σειρά με την οποία θα εξετασθούν οι καταγγελίες αυτές και να αναφερθεί στο κοινοτικό συμφέρον που παρουσιάζει μια υπόθεση, ως κριτήριο προτεραιότητας (απόφαση Tremblay κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 27 ανωτέρω, σκέψη 60· βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1992, T-24/90, Automec κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2223, σκέψεις 83 έως 85).

158 Κατά την εκτίμηση του κοινοτικού συμφέροντος προς συνέχιση της εξετάσεως μιας υποθέσεως, η Επιτροπή οφείλει να λάβει υπόψη τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υποθέσεως και, μεταξύ άλλων, τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που περιέχει η

ενώπιόν της υποβληθείσα καταγγελία. Στην Επιτροπή εναπόκειται, μεταξύ άλλων, να σταθμίσει τη σημασία της καταγγελλόμενης παραβάσεως για τη λειτουργία της κοινής αγοράς, την πιθανότητα να αποδειχθεί η τέλεσή της και την έκταση των μέτρων έρευνας που απαιτούνται για να εκπληρώσει, υπό τις βέλτιστες προϋποθέσεις, την αποστολή της να μεριμνά για την τήρηση των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ (βλ., συναφώς, αποφάσεις Automec κατά Επιτροπής, σκέψη 157 ανωτέρω, σκέψη 86· Tremblay κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 27 ανωτέρω, σκέψη 62, και Sodima κατά Επιτροπής, σκέψη 27 ανωτέρω, σκέψη 46).

159 Συναφώς, εναπόκειται στο Γενικό Δικαστήριο να εξακριβώσει, μεταξύ άλλων, αν προκύπτει από την απόφαση ότι η Επιτροπή στάθμισε τη σημασία της προσβολής που ενδέχεται να επιφέρει στη λειτουργία της κοινής αγοράς η φερομένη παράβαση, την πιθανότητα να αποδειχθεί η ύπαρξή της και την έκταση των μέτρων έρευνας που απαιτούνται για να εκπληρώσει, υπό τις βέλτιστες προϋποθέσεις, την αποστολή της να μεριμνά για την τήρηση των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ (βλ. απόφαση Sodima κατά Επιτροπής, σκέψη 27 ανωτέρω, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

160 Εξάλλου, υπενθυμίζεται η πάγια νομολογία η οποία παρατίθεται στη σκέψη 65 ανωτέρω, ότι ο έλεγχος του δικαστή της Ενώσεως επί της ασκήσεως, από την Επιτροπή, της διακριτικής ευχέρειας κατά την εξέταση των καταγγελιών δεν πρέπει να καταλήγει στην υποκατάσταση της εκτιμήσεως της Επιτροπής με την κρίση του περί του κοινοτικού συμφέροντος, αλλά αποσκοπεί στην εξακρίβωση ότι η προσβαλλομένη απόφαση δεν στηρίζεται σε ανακριβή ουσιαστικά πραγματικά περιστατικά και δεν ενέχει καμία πλάνη περί το δίκαιο, καμία πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ή κατάχρηση εξουσίας.

161 Τέλος, πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως δεν αρκεί για να δικαιολογήσει την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως, αν, υπό τις ιδιαίτερες εν προκειμένω συνθήκες, δεν ασκούσε σημαντική επιρροή όσον αφορά το αποτέλεσμα (απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, Τ-60/05, UFEX κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-3397, σκέψη 77· βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 2002, Τ-126/99, Graphischer Maschinenbau κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-2427, σκέψεις 48 και 49). Ομοίως, για να πληροί την υποχρέωση αιτιολογήσεώς της, αρκεί η Επιτροπή να εκθέτει τα πραγματικά

περιστατικά και τις νομικές εκτιμήσεις που έχουν αποφασιστική σημασία για την οικονομία της αποφάσεως (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 4ης Σεπτεμβρίου 2009, Τ-211/05, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. II-2777, σκέψη 68 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

162 Επομένως, πρέπει να εξετασθεί η σημασία, στην οικονομία της προσβαλλομένης αποφάσεως, των παρατηρήσεων οι οποίες ενέχουν ελλιπή αιτιολογία (βλ. σκέψη 49 ανωτέρω), λόγω του ότι δεν ελήφθησαν υπόψη λυσιτελή στοιχεία, παρά την υποχρέωση της Επιτροπής να εξετάσει ενδελεχώς το σύνολο των πραγματικών και νομικών στοιχείων τα οποία περιήλθαν στη γνώση της από την καταγγέλλουσα (βλ. σκέψη 33 ανωτέρω), και λόγω πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως (βλ. σκέψεις 107 και 119 ανωτέρω), προκειμένου να προσδιοριστεί αν οι παρατυπίες αυτές μπορούν να θίξουν την πραγματοποιηθείσα από την Επιτροπή στάθμιση της σημασίας της προβαλλομένης παραβάσεως για τη λειτουργία της κοινής αγοράς, της πιθανότητας να αποδειχθεί η ύπαρξή της και της εκτάσεως των απαιτουμένων μέτρων έρευνας.

163 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η διαπίστωση της Επιτροπής όσον αφορά την έλλειψη επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος για τη συνέχιση της εξετάσεως της καταγγελίας στηρίζεται σε τέσσερα ουσιώδη στοιχεία. Πρώτον, η καταγγελία αφορά μόνο μία αγορά ή ένα τμήμα της αγοράς περιορισμένης κλίμακας, οπότε η οικονομική σημασία της είναι επίσης περιορισμένη. Δεύτερον, η Επιτροπή δεν μπορεί να συναγάγει, βάσει των στοιχείων που διαθέτει, την ύπαρξη συμπράξεως ή εναρμονισμένης πρακτικής και είναι απίθανο τα συστήματα επιλεκτικής διανομής που έθεσαν σε λειτουργία οι κατασκευαστές ελβετικών ωρολογίων να μην καλύπτονται από την απαλλαγή ανά κατηγορία, την οποία χορηγεί ο κανονισμός 2790/1999. Τρίτον, εφόσον οι δύο αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση δεν αποτελούν διαφορετικές αγορές, δεν υφίσταται προφανώς καμία δεσπόζουσα θέση, οπότε είναι αλυσιτελές το ζήτημα υπάρξεως καταχρήσεως. Τέταρτον, δεδομένης της εκτιμήσεως των προβαλλομένων παραβάσεων από την Επιτροπή, ακόμα και στην περίπτωση χορηγήσεως συμπληρωματικών μέσων για την εξέταση της καταγγελίας, παραμένει αμελητέα η πιθανότητα στοιχειοθετήσεως παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού. Εν πάση περιπτώσει, ακόμα και αν μπορούν να στοιχειοθετηθούν οι παραβάσεις, οι

αρχές ανταγωνισμού και τα εθνικά δικαστήρια ενδείκνυνται προφανώς για να τις εξετάσουν (βλ. σκέψεις 8 έως 11 ανωτέρω).

164 Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η παρατήρηση ότι η καταγγελία αφορά μόνο μία αγορά ή ένα τμήμα της αγοράς περιορισμένης κλίμακας, οπότε και η οικονομική της σημασία είναι περιορισμένη, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη στάθμιση, από την Επιτροπή, των παραγόντων που πρέπει να εκτιμηθούν για να καθορισθεί η ύπαρξη επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος για τη συνέχιση της έρευνας. Πάντως, η παρατήρηση αυτή ενέχει ελλιπή αιτιολογία και μη τήρηση της υποχρεώσεως να ληφθούν υπόψη όλα τα λυσιτελή νομικά και πραγματικά στοιχεία και να εξετασθεί ενδελεχώς το σύνολο των στοιχείων αυτών τα οποία της γνωστοποίησε η προσφεύγουσα (βλ. σκέψη 49 ανωτέρω).

165 Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι η πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως στην οποία υπέπεσε η Επιτροπή κατά τον καθορισμό της σχετικής αγοράς αλλοιώνει και τα συμπεράσματά της περί της αμελητέας πιθανότητας για την ύπαρξη παραβάσεων των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ.

166 Η εκτίμηση της Επιτροπής, στην παράγραφο 14 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι «δεν έχει πεισθεί ότι η αγορά ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου είναι η (πρωτογενής) σχετική αγορά στην προκειμένη περίπτωση» και ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν ήταν αναγκαίο να οριοθετήσει επακριβώς τη σχετική αγορά εφόσον «δεν υπήρχε καμία ένδειξη ότι η λειτουργία της αγοράς αυτής έχει διαταραχθεί», δεν αμβλύνει τις εν λόγω παρατυπίες.

167 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή θεώρησε, στην παράγραφο 33 της προσβαλλομένης αποφάσεως (βλ. σκέψη 137 ανωτέρω), τα εξής:

«[Η] διενεργηθείσα εξέταση […] οδήγησε στο συμπέρασμα ότι η αγορά ανταλλακτικών δεν πρέπει να νοείται ως διαφορετική από την πρωτογενή αγορά. Κατά συνέπεια, πρέπει να εκτιμηθεί η ισχύς ενός συγκεκριμένου κατασκευαστή ωρολογίων στην αγορά γενικώς και, ειδικότερα, να ληφθεί υπόψη η θέση του και η ισχύς του στην πρωτογενή αγορά. Για τον λόγο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη το ότι κανένας από τους κατασκευαστές ωρολογίων τους οποίους αφορά η καταγγελία δεν κατέχει προφανώς δεσπόζουσα θέση στην πρωτογενή αγορά, ούτε κατέχει μερίδιο αγοράς ανώτερο του 30 %, οι εν λόγω κατασκευαστές μπορούν προφανώς να τύχουν της απαλλαγής ανά κατηγορία.»

168 Ομοίως, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στην παράγραφο 44 της προσβαλλομένης αποφάσεως (βλ. σκέψη 148 ανωτέρω), η Επιτροπή έκρινε τα εξής:

«[Η] ανάλυση κατέληξε, εκ πρώτης όψεως, στο συμπέρασμα ότι οι αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση δεν αποτελούν διαφορετικές αγορές εν προκειμένω, και, επομένως, δεν υφίσταται προφανώς δεσπόζουσα θέση […] στις εξετασθείσες αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση. Ελλείψει δεσπόζουσας θέσης, το ζήτημα της καταχρήσεως καθίσταται αλυσιτελές.»

169 Επομένως, από την προσβαλλομένη απόφαση προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε στον prima facie καθορισμό της αγοράς για να στηρίξει το συμπέρασμά της περί της αμελητέας πιθανότητας για την ύπαρξη παραβάσεων των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, και στο συμπέρασμα αυτό για να στηρίξει τη διαπίστωσή της περί της μη υπάρξεως ενδείξεων διαταράξεων στην επίδικη αγορά. Επομένως, η Επιτροπή δεν μπορεί βασίμως να υποστηρίζει ότι δεν χρειαζόταν να καθορίσει τη σχετική αγορά λόγω ελλείψεως ενδείξεων για διαταράξεις της αγοράς, δεδομένου ότι η διαπίστωσή

της περί της μη υπάρξεως των εν λόγω διαταράξεων στηρίζεται ακριβώς στον καθορισμό της σχετικής αγοράς στον οποίο, ωστόσο, προέβη.

170 Ομοίως, οι διαπραχθείσες από την Επιτροπή παρατυπίες κατά τον καθορισμό της σχετικής αγοράς δεν εξουδετερώνονται με τον ισχυρισμό της, στην παράγραφο 18 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, «ακόμα και αν υποτεθεί ότι οι εν λόγω αγορές θεωρηθούν ως διαφορετικές σχετικές αγορές, το γεγονός ότι η πρωτογενής αγορά είναι προφανώς ανταγωνιστική καθιστά απίθανη την ύπαρξη τυχόν αντιθέτων προς τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων· ειδικότερα, οι αυξήσεις τιμών στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση τείνουν να μην είναι αποδοτικές λόγω του αντικτύπου τους στις πωλήσεις στην πρωτογενή αγορά, εκτός εάν υπάρχει μείωση της μειώσεως των τιμών στην πρωτογενή αγορά προς αντιστάθμιση των υψηλότερων τιμών στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση».

171 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δεν στηρίζει τον ισχυρισμό της ότι «οι αυξήσεις των τιμών στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση τείνουν να μην είναι αποδοτικές λόγω του αντικτύπου τους στις πωλήσεις στην πρωτογενή αγορά» με καμία ανάλυση ή κανένα αποδεικτικό στοιχείο. Αντιθέτως, στην προσβαλλομένη απόφαση, προβάλλει ένα στοιχείο που αναιρεί τον ισχυρισμό αυτόν, τονίζοντας ότι «ο καταναλωτής δεν θεωρεί το κόστος των υπηρεσιών μετά την πώληση ως κριτήριο κατά την επιλογή ενός ωρολογίου». Συγκεκριμένα, το στοιχείο αυτό συνεπάγεται ευλόγως ότι η αύξηση της τιμής των εν λόγω υπηρεσιών –ή της τιμής των ανταλλακτικών που περιλαμβάνονται στην τιμή των εν λόγω υπηρεσιών– δεν ασκεί επιρροή στη ζήτηση των ωρολογίων μάρκας η οποία αυξάνει τις τιμές στις αγορές παροχής υπηρεσιών μετά την πώληση (βλ. σκέψη 106 ανωτέρω).

172 Τρίτον, εφόσον το ουσιώδες στοιχείο το οποίο στηρίζει το συμπέρασμα της Επιτροπής όσον αφορά την έλλειψη επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος για τη συνέχιση έρευνας ενέχει ελλιπή αιτιολογία, επειδή δεν ελήφθη υπόψη ένα κρίσιμο στοιχείο, προβληθέν με την καταγγελία, και πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, πρέπει να εξετασθεί αν ο μόνος λόγος ο οποίος παραμένει βάσιμος, ότι οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού και τα εθνικά δικαστήρια ενδείκνυνται για να ερευνήσουν τις τυχόν

παραβάσεις των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ και να τις εξετάσουν, μπορεί καθεαυτό να δικαιολογήσει το συμπέρασμα της Επιτροπής περί της ελλείψεως επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος.

173 Υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία, όταν τα αποτελέσματα των προβαλλομένων με καταγγελία παραβάσεων γίνονται αισθητά, κατ' ουσίαν, μόνο στο έδαφος ενός κράτους μέλους και ο καταγγέλλων προσφεύγει για τις διαφορές σχετικά με τις παραβάσεις αυτές ενώπιον των αρμόδιων διοικητικών και δικαστικών αρχών του εν λόγω κράτους μέλους, η Επιτροπή δικαιούται να απορρίψει την καταγγελία λόγω ελλείψεως κοινοτικού συμφέροντος, υπό την προϋπόθεση πάντως ότι μπορούν να προστατευθούν ικανοποιητικώς τα δικαιώματα του καταγγέλλοντος από τα εθνικά όργανα, όπερ προϋποθέτει ότι τα όργανα αυτά είναι σε θέση να συγκεντρώσουν τα πραγματικά στοιχεία για να εξακριβώσουν αν οι επίμαχες πρακτικές συνιστούν παράβαση των προαναφερθεισών διατάξεων της Συνθήκης (απόφαση του Πρωτοδικείου της 3ης Ιουλίου 2007, T-458/04, Au lys de France κατά Επιτροπής, δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 83· βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου Automec κατά Επιτροπής, σκέψη 157 ανωτέρω, σκέψεις 89 έως 96).

174 Ομοίως, επισημαίνεται ότι οι προηγούμενες υποθέσεις στις οποίες το Γενικό Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να αποφανθεί επί ισχυρισμού της Επιτροπής σχετικά με τη δυνατότητα που έχουν οι καταγγέλλοντες να υπερασπίσουν τα δικαιώματά τους ενώπιον των εθνικών αρχών και δικαστηρίων αφορούν καταστάσεις στις οποίες η έκταση των πρακτικών τις οποίες επικρίνουν οι καταγγέλλοντες περιοριζόταν κατ' ουσίαν στο έδαφος ενός μόνον κράτους μέλους και οι εν λόγω αρχές ή δικαστήρια είχαν ήδη επιληφθεί (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 24ης Ιανουαρίου 1995, T-114/92, BEMIM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-147, σκέψεις 76 και 77· Tremblay κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 27 ανωτέρω, σκέψεις 73 και 74· AEPI κατά Επιτροπής, σκέψη 26 ανωτέρω, σκέψη 46, και UFEX κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 161 ανωτέρω, σκέψη 157).

175 Αντιθέτως, εν προκειμένω, ακόμα και αν η Επιτροπή επισημαίνει ότι υπάρχουν ελαφρές αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών όσον αφορά την έκταση της επικριθείσας από την προσφεύγουσα πρακτικής, η Επιτροπή δέχθηκε ότι η εν λόγω

πρακτική αφορά τουλάχιστον το έδαφος πέντε κρατών μελών, και δεν αμφισβητεί ούτε επιβεβαιώνει ότι υπάρχει στο σύνολο του εδάφους της Ένωσης.

176 Επομένως, εν προκειμένω, ακόμα και αν υποτεθεί ότι οι εθνικές αρχές και τα εθνικά δικαστήρια ενδείκνυνται για να εξετάσουν τις τυχόν παραβάσεις, οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της καταγγελίας, όπως κατέληξε η Επιτροπή στην παράγραφο 8 της προσβαλλομένης αποφάσεως, μόνον το στοιχείο αυτό δεν αρκεί για να στηρίξει το τελικό συμπέρασμα της Επιτροπής όσον αφορά την έλλειψη επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος. Συγκεκριμένα, η επικρινόμενη πρακτική υπάρχει εντός τουλάχιστον πέντε κρατών μελών, ίσως μάλιστα σε όλα τα κράτη μέλη, και καταλογίζεται σε επιχειρήσεις οι οποίες έχουν την έδρα τους και τον τόπο παραγωγής τους εκτός της Ένωσης, όπερ αποτελεί ένδειξη ότι δράση στο επίπεδο της Ένωσης μπορεί να είναι αποτελεσματικότερη από ό,τι διάφορες δράσεις σε εθνικό επίπεδο.

177 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, συνάγεται ότι οι παρατυπίες τις οποίες διέπραξε η Επιτροπή δύνανται να θίξουν την εκτίμησή της σχετικά με την ύπαρξη επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος για τη συνέχιση εξετάσεως της καταγγελίας.

178 Συνεπώς, η προσβαλλομένη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί, χωρίς να απαιτείται να εξετασθούν οι λοιποί λόγοι και επιχειρήματα της προσφεύγουσας, ούτε το αίτημά της να αποσυρθεί από τη δικογραφία ένα απόσπασμα της απαντήσεως της Επιτροπής στις υποβληθείσες από το Γενικό Δικαστήριο γραπτές ερωτήσεις.

Επί των δικαστικών εξόδων

179 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Όταν οι ηττηθέντες διάδικοι είναι περισσότεροι του ενός, το Γενικό Δικαστήριο αποφασίζει για την κατανομή των εξόδων.

180 Στην υπό κρίση υπόθεση, επειδή η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα ηττήθηκαν, αποφασίζεται ότι η παρεμβαίνουσα φέρει, πλέον των δικαστικών της εξόδων, και τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η προσφεύγουσα λόγω της παρεμβάσεως και η Επιτροπή φέρει, πέραν των δικών της εξόδων, τα λοιπά δικαστικά έξοδα της προσφεύγουσας, σύμφωνα με το αίτημα της τελευταίας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την απόφαση C(2008) 3600 της Επιτροπής, της 10ης Ιουλίου 2008, στην υπόθεση COMP/E-1/39097.

2) Η Richemont International SA φέρει, πέραν των δικών της εξόδων, και τα έξοδα της Confédération européenne des associations d'horlogers-réparateurs (CEAHR), λόγω της παρεμβάσεως.

3) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρει, πέραν των δικών της εξόδων, και τα λοιπά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η CEAHR.

Czúcz Labucka O'Higgins

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Δεκεμβρίου 2010.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως ..... II - 5872

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων ..... II - 5875

Σκεπτικό ..... II - 5877

1. Επί του μεγέθους της αγοράς την οποία αφορά η καταγγελία και της οικονομικής της σημασίας ..... II - 5878

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 5878

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 5879

2. Επί του καθορισμού της σχετικής αγοράς ..... II - 5886

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 5886

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 5891

Επί της πρώτης αιτιάσεως, που αντλείται από εσφαλμένη υποκατάσταση της έννοιας των «ωρολογίων πολυτελείας ή γοήτρου» με την έννοια των «ωρολογίων τα οποία δύνανται να επισκευασθούν» ..... II - 5894

Επί της δεύτερης αιτιάσεως, η οποία αντλείται από τη μη χωριστή εξέταση της αγοράς των υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ωρολογίων και της αγοράς των ανταλλακτικών ..... II - 5895

— Επί της εξετάσεως σχετικά με την αγορά ανταλλακτικών ..... II - 5896

— Επί της εξετάσεως σχετικά με την αγορά υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως ..... II - 5907

3. Επί της παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ ..... II - 5912

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 5912

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 5914

4. Επί της παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ ..... II - 5918

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 5918

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 5919

5. Επί της εκτιμήσεως επαρκούς κοινοτικού συμφέροντος για τη συνέχιση της έρευνας ..... II - 5921

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 5921

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 5922

Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 5930